

Eindrapportage tussentijdse evaluatie Convenant overgewicht

Halverwege de rit

6 november 2007

science_society_sense

Inhoudsopgave

	<u>Sheet nr</u>
1 Inleiding	6
2 Vraagstelling	9
3 Methodologie	10
3.1 Op hoofdlijnen	11
3.2 Per onderdeel	17
4 Deskresearch	22
4.1 Doel	23
4.2 Resultaten	24
4.3 Discussie	41
5 Webenquêtes	42
5.1 Doel	44
5.2 Respons	45
5.3 Resultaten per setting	46
5.4 Conclusies per setting	72
5.5 Discussie	76

Inhoudsopgave

	<u>Sheet nr</u>
6 Panelgesprekken	77
6.1 Doel	78
6.2 Respons	79
6.3 Resultaten per setting	80
6.4 Conclusies per setting	103
6.5 Discussie	106
7 Opinieonderzoek	107
7.1 Doel	109
7.2 Resultaten per setting	110
7.3 Discussie	127
8 Discussie	128

3

Inhoudsopgave

	<u>Sheet nr</u>
9 Eindconclusies	130
9.1 Per setting	131
9.2 Algemeen	135
10 Aanbevelingen S&P	138
<u>Bijlagen</u>	142
1 Overzicht projecten Convenant overgewicht per setting	
2 Literatuurlijst deskresearch	
3 Vragenlijst webenquête per settings	
4 Gespreksrichtlijnen panelgesprekken	
5 Verslagen panelgesprekken	
6 Vragenlijst opinieonderzoek	
7 Presentatie resultaten opinieonderzoek TNS NIPO	

4

1 Inleiding

Convenant overgewicht

- In de (vorige) preventienota Langer Gezond Leven 2004-2007 heeft het Kabinet zich ten doel gesteld:
 - de toename van overgewicht in Nederland een halt toe te roepen
 - en voor kinderen ernaar te streven de trend te keren
- De Minister van VWS heeft de eerste stap gezet om met maatschappelijke partners het probleem gezamenlijk aan te pakken
- Om dit te bekrachtigen is op 27 januari 2005 het Convenant overgewicht ondertekend
- In het Actieplan Energie in Balans staan de gezamenlijke activiteiten beschreven gericht op het herstellen van de balans tussen eten en bewegen

1 Inleiding

Onafhankelijke evaluatie

- Nu de helft van de periode waarvoor het Convenant is gesloten is verstreken, hebben de Convenantpartners besloten een onafhankelijke evaluatie uit te laten voeren naar de effecten van het Convenant
- Men is het erover eens dat een onafhankelijke evaluatie nodig is om de omgeving te overtuigen van het effect van het Convenant. Daarnaast moet een onafhankelijke evaluatie een overzicht geven van de huidige stand van zaken
- Het **doel** van deze evaluatie is inzicht te verkrijgen in hoeverre partners in staat zijn geweest mensen en organisaties te stimuleren iets aan overgewicht te doen, de kennis over overgewicht en de bestrijding ervan te vergroten en bovenal de gezonde keuze mogelijk en makkelijk te maken

1 Inleiding

- Deze tussentijdse evaluatie voldoet aan onderstaande uitgangspunten:
 - Er is uitgegaan van de vier settings, waarin de activiteiten van het Convenant zijn ingedeeld: thuis, werk, recreatie en school
 - Activiteiten op het gebied van voeding en beweging zijn meegenomen
 - Convenantactiviteiten in de volle breedte zijn gemeten en activiteiten van zoveel mogelijk partners zijn meegenomen. Daarbij is uitgegaan van het activiteitenoverzicht zoals beschreven in 'Energie in Balans. Werk in uitvoering'
 - De metingen zijn uitgevoerd op een hoger niveau dan het projectniveau. Het onderzoek richt zich ook op de omgeving
 - Alleen de onderdelen waarop partners echt invloed hebben gehad, zijn gemeten

2 Vraagstelling

- De vraag die het Convenant graag beantwoord wil hebben in deze tussentijdse evaluatie is:

'Is in de omgeving, door alle projecten van Convenantpartners, inderdaad de gezonde keuze gemakkelijker geworden? Of zijn er ook trends die de Convenantinitiatieven tegenwerken?'

Convenant overgewicht

3 Methodologie

- 3.1 Op hoofdlijnen
- 3.2 Per onderdeel

9

3.1 Op hoofdlijnen

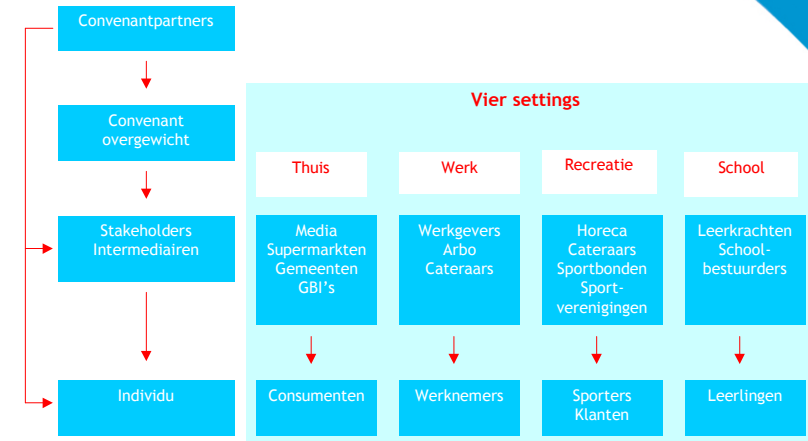
Methodologie

- Het Convenant en haar partners bereiken met haar communicatie en activiteiten individuen direct, maar vooral ook indirect via zogenoemde intermediaren (zie figuur op volgende sheet)
- Deze evaluatie vindt grotendeels plaats op het niveau van de intermediaren per afzonderlijke setting. De belangrijkste reden hiervoor is dat effecten op het niveau van het individu en de populatie nog niet of nauwelijks te meten zijn op dit moment
- Vragen die beantwoord kunnen worden op dit niveau:
 - In hoeverre zijn deze intermediaren al bekend met de initiatieven van het Convenant?
 - In hoeverre zijn deze intermediaren bewust bezig met voeding, bewegen en overgewicht?
 - Wat gaat er goed per setting, wat kan beter?

10

3.1 Op hoofdlijnen

Methodologie

Den Haag, 18 oktober 2007

Schuttelaar & Partners

Evaluatie Convent overgewicht

11

3.1 Op hoofdlijnen

Methodologie

De aanpak kenmerkt zich doordat:

- Intermediairen zijn gekozen als de belangrijkste doelgroep van de evaluatie
- Kwalitatief en kwantitatief onderzoek zijn gecombineerd:
 - deskresearch
 - webenquêtes
 - panelgesprekken
 - opinieonderzoek
- Gekozen is voor een onderzoeksopzet die de vier settings overstijgt en bij een volgende evaluatie deels kan worden herhaald
- De ondernomen activiteiten van de Conventpartners richtinggevend zijn. De publicatie 'Energie in Balans. Werk in uitvoering' dient als afbakening voor deze evaluatie

Den Haag, 18 oktober 2007

Schuttelaar & Partners

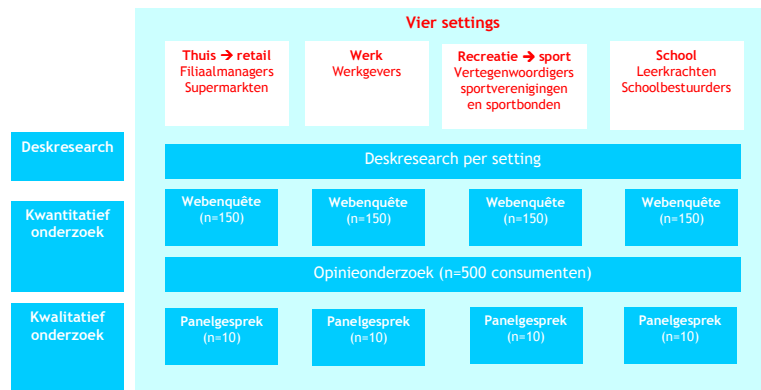
Evaluatie Convent overgewicht

12

3.1 Op hoofdlijnen

Methodologie

Onderzoeksmethode in beeld

Den Haag, 18 oktober 2007

Schuttelaar & Partners

Evaluatie Convenant overgewicht

13

3.1 Op hoofdlijnen

Methodologie

Onderbouwing keuzes per setting

- Thuis → retail
 - De keuze voor filiaalmanagers is gebaseerd op het feit dat supermarkteigenaren dagelijks met 4 miljoen consumenten in contact staan en daardoor goed kunnen aanvoelen wat er leeft bij Nederlandse consumenten
 - Supermarkten zijn de intermediair tussen voedingsmiddelenindustrie en consument. Daarbij bepalen de supermarkten voor een groot deel het productaanbod in Nederland
- Werk
 - Werkgevers zijn mede bepalend bij het verzuimbeleid, het arbobeleid, maar ook het aanbod in de kantine. Om die reden zijn zij de meest aangewezen doelgroep voor deze evaluatie
 - Het zijn ook vooral de werkgevers die benaderd worden door Convenant partners en hun activiteiten als het gaat om deze setting

Den Haag, 18 oktober 2007

Schuttelaar & Partners

Evaluatie Convenant overgewicht

14

3.1 Op hoofdlijnen

Methodologie

Onderbouwing keuzes per setting

- School
 - School is de meest eenvoudige setting om onderzoek te doen vanwege de duidelijke afbakening
 - De keuze voor basisschoolleerkrachten voor het panel en de webenquête is gebaseerd op het feit dat het grootste deel van de Convenantprojecten zich richt op deze doelgroep
- Recreatie → sport
 - Onder de setting recreatie vallen net als bij de setting thuis meerdere actoren en intermediaire partijen
 - De meeste Convenantactiviteiten zijn gericht op sportverenigingen en -organisaties
 - Sport representeert de beweegkant, een belangrijk onderdeel van het Convenant; in deze setting is daarnaast voeding een belangrijk onderdeel vanwege de aanwezigheid van sportkantine

15

3.2 Per onderdeel - deskresearch

Methodologie

- De publicatie 'Energie in Balans. Werk in uitvoering' van het Convenant overgewicht dient als afbakening van deze evaluatie en dus ook voor deskresearch
- Aan de hand van deze publicatie zijn de activiteiten per setting in kaart gebracht (zie bijlage 1)
- Met behulp van dit overzicht zijn gegevens opgevraagd over voeding, beweging en leefstijl bij gerenommeerde onderzoeksinstituten, zoals het RIVM, TNO Kwaliteit van Leven en het Voedingscentrum
 - In deze deskresearch is alleen gebruik gemaakt van recente onderzoeksrapporten (vanaf 2000)
- Naast rapporten is er ook gebruik gemaakt van een aantal databases, zoals het Nationaal Kompas Volksgezondheid van het RIVM en Sitestat van het CBS
 - Zie bijlage 2 voor de complete literatuurlijst

16

3.2 Per onderdeel - webenquête

Methodologie

- Vier vragenlijsten van gemiddeld negen vragen (zie bijlage 3)
- Thema's:
 - kennis van overgewicht
 - activiteiten op voeding & bewegen
 - bekendheid met Convenantactiviteiten
- Verstuurde met aanbevelingsbrief ondertekend door Paul Rosenmöller en in sommige gevallen een vertegenwoordiger van de betreffende setting
- Respondenten
 - hoofdkantoren retailorganisaties (retail) N.B. deze keus is later in het proces gemaakt, daarmee is het streven van n=150 komen te vervallen
 - werkgevers MKB (werk)
 - vertegenwoordigers sportverenigingen (sport)
 - schoolbestuurders en leraren (school)
- Looptijd van de enquête: van 7 augustus t/m 26 september

17

3.2 Per onderdeel - panelgesprekken

Methodologie

- Bij de panelgesprekken is aandacht besteed aan: een terugblik (hoe staat het met de implementatie van de plannen en activiteiten van het Convenant?) en een vooruitblik (waar is behoefte aan, wat kan beter?)
- Voor de panelgesprekken zijn gespreksrichtlijnen opgesteld (zie bijlage 4)
- De volgende onderwerpen kwamen tijdens de gesprekken aan bod:
 - kennistest
 - actief bezig met overgewicht
 - voeding
 - bewegen en sport
 - bekendheid Convenant overgewicht en activiteiten
 - wat kan er anders?

18

3.2 Per onderdeel - panelgesprekken

Methodologie

- De vier panelgesprekken vonden plaats in Utrecht, een locatie centraal in Nederland
- Deelnemers wisten op voorhand niet dat de gesprekken in opdracht van het Convenant overgewicht werden uitgevoerd
- De gesprekken werden bijgewoond door een gespreksleider, een notulist en eenmalig door een vertegenwoordiger van het Convenantbureau
- Deelnemers ontvingen alleen een reiskostenvergoeding

19

3.2 Per onderdeel - opinieonderzoek

Methodologie

- De doelgroep van het opinieonderzoek bestond uit Nederlanders van 18 jaar en ouder
- In totaal zijn n=546 respondenten ondervraagd
- Aan respondenten werden vragen voorgelegd over gezond eten en bewegen
 - zie bijlage 6 voor de complete vragenlijst
- TNS NIPO heeft het onderzoek uitgevoerd via CASI (Computer Assisted Self Interviewing), waarbij de steekproef afkomstig is uit de TNS NIPObase
- Het veldwerk liep van 5 t/m 10 september 2007

20

4 Deskresearch

- 4.1 Doel
- 4.2 Resultaten
- 4.3 Discussie

21

(nr) = deze nummers verwijzen naar de literatuurreferenties. De complete literatuurlijst is terug te vinden in de bijlagen

4.1 Doel

Deskresearch

- Deze deskresearch geeft inzicht in welke informatie in Nederland voorhanden is op het gebied van overgewicht, eten en bewegen, in de vier verschillende settings waarop het Convenant overgewicht actief is
- Het doel van deze deskresearch is het beschrijven van wat al bekend is, maar vooral het verkrijgen van input voor het opstellen van de vragenlijsten voor de webenquêtes, de gespreksrichtlijnen voor de panelgesprekken en het opinieonderzoek
- De volgende vragen stonden daarbij centraal:
 - Waar is al onderzoek naar gedaan?
 - Welke activiteiten zijn al geëvalueerd?
 - Wat is er bekend aan feiten en cijfers?

22

4.2 Resultaten

Deskresearch

Inleiding

- Om overgewicht te voorkomen zijn diverse activiteiten op het gebied van gezonde voeding en het bevorderen van lichamelijke activiteit geïnitieerd
- Desondanks is er nog weinig bekend over de effecten van deze initiatieven op het gewicht, beweggedrag of energie-inname van personen
- Wel is bekend dat alleen een gezamenlijke aanpak kan helpen in de strijd tegen overgewicht
- Alleen door samenwerking tussen verschillende partijen kan de gezonde ook de gemakkelijke keuze worden.
- Deze tussentijdse evaluatie is onder andere ingesteld om de bereikte effecten van de samenwerking tussen de Convenantpartners inzichtelijk te maken (18)

23

4.2 Resultaten

Deskresearch

De huidige situatie overgewicht in Nederland

- Nederlanders zijn te dik. De afgelopen kwart eeuw steeg het aantal volwassenen met overgewicht van eenderde tot bijna de helft van de bevolking
- Uit kerngegevens blijkt dat het aantal Nederlanders met overgewicht en ernstig overgewicht toeneemt. Was in 2000 nog 44,1% van de Nederlandse volwassenen zwaarlijvig, in 2005 was dit 44,9%
- Ook ernstig overgewicht blijft toenemen. In 2000 waren 9,4% Nederlanders obees, in 2005 10,7%. Als Nederlanders hun leefstijl niet aanpassen is in 2015 naar schatting 15-20% obees (10, 21)
- Ook kinderen zijn te zwaar. In Nederland is 1 op de 8 kinderen te dik. In sommige leeftijdsgroepen is het percentage van te zware kinderen in vijf jaar verdubbeld. In 2006 telde Nederland 400.000 kinderen met overgewicht. Daarvan kampen 40.000 kinderen met obesitas. Binnen deze laatste groep wordt tegenwoordig regelmatig ouderdomsdiabetes aangetoond (19, 25)

24

4.2 Resultaten

Deskresearch

Integrale aanpak overgewicht op nationaal en lokaal niveau

- De meest kansrijke maatregelen om overgewicht tegen te gaan op nationaal niveau zijn:
 - Het ondersteunen van meer uren bewegingsonderwijs op school
 - Het (meer) aanbieden van een energiearm aanbod in frisdrankautomaten
- Wanneer deze maatregelen gecombineerd worden kan het uiteindelijke effect groter zijn dan het effect dat bereikt zou worden bij het invoeren van slechts één maatregel. Voorbeelden van kansrijke maatregelen op lokaal niveau zijn: het realiseren van aantrekkelijke wandel- en fietspaden
 - Bewegvriendelijke schoolpleinen
 - Een gezonde schoolomgeving
 - Het subsidiëren en stimuleren van fietsen voor woon-werkverkeer
 - Het aanbieden van meer energiearme voedingsmiddelen in kantines
 - Het optimaal gebruiken van bestaande sportfaciliteiten
- Het veranderen van de leefomgeving vergt samenwerking met verschillende partijen zoals media, onderwijs, ruimtelijke ordening, de voedingsmiddelenindustrie en werkgevers, op zowel nationaal als lokaal niveau. Daarbij is het belangrijk dat er voldoende draagvlak, een duidelijke rolverdeling en een helder beleidskader aanwezig is (31)

25

Den Haag, 18 oktober 2007

Schuttelaar & Partners

Evaluatie Convenant overgewicht

4.2 Resultaten per setting - thuis

Deskresearch

- Voeding speelt in de setting thuis een belangrijke rol. 10 van de 13 beschreven actieplannen van de Convenantpartners, beschreven in de publicatie 'Energie in balans. Werk in uitvoering', zijn gericht op voeding (25)

Voedingssituatie in Nederland

- Het Voedingscentrum brengt de inname van voedsel via de voedselconsumptiepeiling (VCP) in kaart
- De laatste twee daten uit 1998 en 2003: 'Zo eet Nederland 1998' en de 'Voedselconsumptiepeiling 2003: onderzoek bij jongvolwassen Nederlanders' (20, 28)
- Voedselinname is gerelateerd aan voedselaanbod. Deskundigen in ons land verwachten dat de huidige trends in voedselaanbod en voedingsgewoonten zich de komende vijf tot tien jaar zullen voortzetten:
 - Het aanbod van nieuwe voedingsmiddelen, die passen in een verantwoord voedingspatroon, zal verder groeien
 - Dat desondanks het totale pakket voedingsmiddelen niet gezonder wordt, omdat er een nog groter aanbod van ongezonde producten zal komen
 - De consument onder andere meer gemakvoedsel zal gaan kopen en de consumptie van tussendoortjes, grotere porties en energierijke producten verder zal stijgen (13)

26

Den Haag, 18 oktober 2007

Schuttelaar & Partners

Evaluatie Convenant overgewicht

4.2 Resultaten per setting - thuis

Deskresearch

Inname van groente, fruit

- Meerdere acties van Convenantpartners richten zich op het bevorderen van de groente- en fruitconsumptie en het verminderen van de inname van verzadigd vet. Uit peilingen blijkt dat Nederlandse jongvolwassenen (19-30 jaar) te weinig groente en fruit eten (28). De aanbeveling 150-200 gram groente wordt nauwelijks gehaald:
 - 2% van de jongvolwassenen eet minstens 150 gram groente per dag
 - 7% voldoet aan de aanbeveling van fruit
- De te lage groente- en fruitconsumptie kan mogelijk deels verklaard worden door de toenemende trend naar 'gemaksvuedsel', zoals kant-en-klaarmaaltijden (15, 14)

27

Inname van verzadigd vet

- Uit de consumptiepeiling van 2003 blijkt dat Nederlandse jongvolwassenen teveel verzadigd vet eten
 - Slechts 8% voldoet aan de aanbeveling voor verzadigde vetzuren
- De toename in aanbod van voedingsmiddelen met een verbeterde vetsamenstelling heeft eraan bijgedragen dat de verzadigde vetzuurinname van Nederlanders is gedaald (13)

Den Haag, 18 oktober 2007

Schuttelaar & Partners

Evaluatie Convenant overgewicht

4.2 Resultaten per setting - thuis

Deskresearch

Voedselaanbod in de supermarkt

- De Consumentenbond heeft het voedingsmiddelenaanbod van tien supermarktketens in kaart gebracht middels haar rapport 'Super Gezond. Welke supermarkten maakt de gezonde keuze (ook) de makkelijkste?'.
 - Een kort overzicht van de belangrijkste conclusies per onderzocht thema:

Etikettering

- Uit het onderzoek blijkt dat de supermarktketens de voedingswaardedeclaratie op hun huiskamerproducten wel vermelden, maar niet allemaal even uitgebreid en consequent
- Twee van de tien supermarktketens vermeldt het aantal calorieën per portie

Samenstelling (kwalitatief onderzocht)

- De conclusie van de Consumentenbond is dat er over het algemeen geen supermarktketens in positieve of negatieve zin uitspringt qua natrium en / of verzadigd vetgehalte

28

Den Haag, 18 oktober 2007

Schuttelaar & Partners

Evaluatie Convenant overgewicht

4.2 Resultaten per setting - thuis

Deskresearch

Voedselaanbod in de supermarkt

Consumenteninformatie (kwalitatief onderzocht)

- De belangrijkste bevindingen van de Consumentenbond zijn dat supermarktketens nauwelijks informatiemateriaal van het Voedingscentrum aanbieden
- 8 van de 10 supermarktketens verstrekt informatie over gezonde voeding

Aanprijzing (onderzoek naar verhouding gezonde/minder gezonde producten bij schap lengte, percentage aanbiedingen en aanbiedingen bij de kassa)

- 1 op de 10 supermarkten scoort goed op dit deelaspect
- De resultaten laten zien dat de ketens op dit punt nog een gunstiger aanbod kunnen realiseren

29

4.2 Resultaten per setting - werk

Deskresearch

- De werkende bevolking telt in Nederland in 2005 bijna zeven miljoen mensen (6)
- Op het gebied van eten en bewegen wordt een aantal initiatieven op landelijke schaal ontplooid, waaronder:
 - Het verschaffen van een gezond assortiment in de bedrijfskantine, waaronder werkfruit
 - Het faciliteren van beweegmogelijkheden, zoals lunchwandelen en lokale sport- en beweegmogelijkheden
 - Het informeren en voorlichten van werknemers over gezonde voeding, bewegen en een gezonde leefstijl

Overgewicht van werknemers in Nederland

- De cohortstudie Arbeid, Verzuim en Gezondheid (AVG) van TNO bestudeert de gezondheid van alle werkende personen tussen de 15 en 64 jaar in loondienst
 - Voor de studie zijn 1.597 respondenten van 2004 tot en met 2006 gevolgd. Ook is er gebruik gemaakt van de Rapportage Sport 2006
- Uit de AVG-studie blijkt dat het aantal werknemers met een normaal gewicht significant is afgenomen
 - In 2005 hadden 48% van de werknemers een normaal gewicht, in 2006 46%
 - Het aantal werknemers met overgewicht is gelijk gebleven (37%)
 - Het aantal werknemers met obesitas is significant toegenomen, van 13% in 2005 tot 15% in 2006 (26, 1)

30

4.2 Resultaten per setting - werk

Deskresearch

Werknemers & bewegen

- Volgens de AVG-studie voldoet 44% van de Nederlandse werkende bevolking aan de Nederlandse Norm Gezond Bewegen (NNGB). Dat percentage is sinds 2004 constant. Dat geldt ook voor het aantal werkenden dat voldoet aan de Nederlandse fitnorm (37%)
- De ervaren lichamelijke conditie van de werknemers is constant sinds 2004. 38% ervaart deze als goed, 49% als redelijk, 12% als matig en 2% als slecht
- 47% van de werknemers geeft aan de komende zes maanden meer te gaan bewegen, het aantal werknemers met dit plan is constant sinds 2004 (26)
- Volgens de Rapportage Sport vertoont sportdeelname geen duidelijk verband met het aantal uren verplichtingen (arbeid, onderwijs, huishouden / zorg)
 - Bij optelling van alle vormen van sporten en bewegen blijken druk bezette mensen wel minder te bewegen dan minder druk bezette mensen (1)
- Het RIVM heeft in 2004 in kaart gebracht in hoeverre grote bedrijven maatregelen hebben genomen om een gezonde leefwijze van werknemers te bevorderen
 - Hieruit blijkt dat 75% maatregelen heeft genomen, met name op het gebied van stoppen met roken (77% van de 75%). Dit heeft te maken met het invoeren van de wetswijziging waardoor in 2004 werknemers het recht hebben op een rookvrije werkplek
- 37% van de bedrijven heeft maatregelen getroffen op het gebied van sport en bewegen (6)

31

Den Haag, 18 oktober 2007

Schuttelaar & Partners

Evaluatie Convenant overgewicht

4.2 Resultaten per setting - werk

Deskresearch

Werknemers & gezond eten

- Volgens de AVG-studie is het aantal werknemers dat dagelijks gemiddeld 100 gram groente nuttigt constant in 2005 en 2006 (5%)
- Dat geldt ook voor de dagelijkse consumptie van twee stuks fruit per dag (4%) (26)
- Het project 'Werkfruit' is het vergroten van de fruit- en groenteconsumptie door het aanbieden van gratis of bijna gratis fruit op de werkplek, geheel of gedeeltelijk gefinancierd door de werkgever
 - Verondersteld wordt dat, door elke dag gezonde producten laagdrempelig aan te bieden, consumenten hun eetgedrag zullen aanpassen
 - Op dit moment is dit project nog in opstartfase en kan nog niets gezegd worden over het effect van deze interventie (23)

32

Den Haag, 18 oktober 2007

Schuttelaar & Partners

Evaluatie Convenant overgewicht

4.2 Resultaten per setting - recreatie

Deskresearch

Beweegsituatie in Nederland

- Uit de Rapportage Sport 2006, een publicatie van het Sociaal Cultureel Planbureau in samenwerking met het Centraal Bureau voor de Statistiek, NOC*NSF, TNO en het W.J.H. Mulier Instituut, blijkt dat het beweeggedrag van de volwassen Nederlanders zich positief ontwikkelt
 - Het percentage dat inactief is lijkt af te nemen sinds 2000 (1)
 - Vrouwen besteden aanzienlijk minder minuten aan lichamelijke activiteit in het kader van vrijetijdsactiviteiten dan mannen
 - Mannen zitten gemiddeld zo rond de 460 minuten per week, vrouwen rond de 375 (8)
- Meer Nederlanders voldoen aan Nederlandse Norm Gezond Bewegen (minimaal 5 dagen per week matig intensief bewegen)
 - In 2002 lag dit percentage nog op 44%, in 2004 is dit percentage gestegen tot 50%. Dit percentage is in de periode 2004-2006 niet significant toegenomen
 - Jongeren (12-18 jaar) voldoen het minst vaak aan de norm die voor hun leeftijdsklasse geldt (25%)
 - Bijna een kwart van de Nederlanders (22%) beweegt drie maal per week gedurende 20 minuten intensief (fitnorm)
 - Hoog opgeleiden voldoen vaker aan de fitnorm (25%) dan laag opgeleiden (16%) (5, 1, 9)

33

4.2 Resultaten per setting - recreatie

Deskresearch

Sportdeelname in Nederland

- Nederlanders sporten meer. Het aandeel van de Nederlandse bevolking van 18-79 jaar dat gemiddeld eens per maand aan sport doet is gestegen van 60% in 2000 tot 64% in 2005
 - Ook is de tijdsbesteding die Nederlanders gemiddeld aan sport besteden gemiddeld gestegen van 1,2 uur per week in 2000 tot 1,6 uur per week in 2005. Deze stijging is onder andere toe te schrijven aan betere weersomstandigheden (1, 2)
 - Onder vrouwen ligt het aandeel sporters niet lager dan onder de mannen
 - De sportdeelname onder ouderen (50 jaar en ouder) is de afgelopen decennia gestegen
- De meest beoefende sporten zijn sporten die goed recreatief en alleen kunnen worden beoefend
 - De meest beoefende sport is zwemmen, gevolgd door wielrennen en fitness
 - De meest beoefende teamsport is voetbal, deze is nummer zes in het rijtje meest beoefende sporten
- Ongeveer 36% van de bevolking is lid van een sportvereniging
 - Individuele sporten winnen aan populariteit, waardoor minder sporters zich aansluiten bij sportverenigingen (georganiseerde sport). Dit verklaart waarom het aantal georganiseerde sporters daalt (1)

34

4.2 Resultaten per setting - recreatie

Deskresearch

Sportdeelname stimuleren

- Sportdeelname wordt gestimuleerd door bewegingsactiviteiten gericht op specifieke doelgroepen en op de gehele bevolking. Hierbij moet gedacht worden aan een sportmiddag of beweglessen, ontwikkeld voor een specifieke doelgroep
- De sociale omgeving is met name bij jongeren en ouderen van invloed op het beweeggedrag. Voorbeelden van sociale omgevingsfactoren zijn:
 - Sociale veiligheid, maar ook het beweeggedrag van leeftijdsgenoten (peers) en dat van ouders en andere mensen met een voorbeeldfunctie
 - Verder kan de fysieke omgeving, zoals de woonwijk en de gemeentelijke infrastructuur, mede bepalend zijn voor de lichamelijke activiteit (5, 4)
 - Ook de opgroeisituatie heeft grote invloed op beweeggedrag. Hoe sportiever de ouders, des te groter de kans dat ook de kinderen aan sport doen
 - De kans dat iemand voor zijn twaalfde aan sport heeft gedaan, is onder hoger opgeleiden groter dan onder lager opgeleiden. Ook is bij hen de kans dat de ouders aan sport doen groter. Beide factoren hangen positief samen met het op latere leeftijd deelnemen aan sport (1)

35

4.2 Resultaten per setting - school

Deskresearch

- Jaarlijks volgen zo'n 1,65 miljoen kinderen primair en 950.000 kinderen voortgezet onderwijs

Gezonde voeding op school

- Gezond eten kan op verschillende manieren gestimuleerd worden, bijvoorbeeld door het verbeteren van het aanbod eten en drinken op scholen. Ook speelt educatie over gezond eten een belangrijke rol
- Het Convenant is op al deze terreinen actief. Op landelijk niveau zijn de Gezonde Schoolkantines en Schoolgruities interessante projecten om te evalueren

Schoolgruities

- Het Schoolgruitiesproject is in 2003 in Nederland officieel in de vorm van een pilot van start gegaan. In dat jaar participeerden 300 scholen, in zeven gemeenten
- Uit een eerste evaluatie is naar voren gekomen dat de gemiddelde fruitconsumptie toenam met 1,1 stuk fruit naar 1,6 stuk fruit per dag
- Inmiddels heeft na de nulmeting ook een eerste effectmeting plaatsgevonden. Hieruit blijkt dat door de implementatie van het project Schoolgruities:
 - Het gemiddeld aantal dagen waarop fruit wordt gegeten is gestegen
 - Volgens ouders het eten van fruit meer een gewoonte geworden is; ouders vinden het gemakkelijker om hun kinderen elke dag fruit te laten eten

36

4.2 Resultaten per setting - school

Deskresearch

- Fruit wordt vaker mee naar school genomen
- Ruim eenderde van de kinderen neemt nu dagelijks fruit mee naar school
- Het aantal dagen waarop kinderen groenten eten is toegenomen
- Bijna de helft van de leerkrachten geeft aan dat de materialen een positieve bijdrage hebben geleverd aan de fruitconsumptie op school. Met name de Gruitbox (lunchtrommel met plek gereserveerd voor een rondvormig stuk fruit) wordt genoemd

37

Gezonde Schoolkantine

- Het project is officieel gestart in 2004. 700 van de 1200 middelbare schoollocaties hebben destijds hierover informatie opgevraagd
- Inmiddels zijn de gedrukte materialen op en vervangen door digitaal materiaal. Dit maakt het lastiger te achterhalen hoeveel scholen interesse hebben getoond
- Naast de door het Voedingscentrum ontwikkelde materialen over gezonde schoolkantines vindt er sinds 2004 ook eens per twee jaar een prijsuitreiking plaats voor het meest gezonde schoolkantinebeleid. In 2006 werd deze prijs voor het eerst uitgereikt. 40 scholen hebben destijds zich hiervoor ingeschreven. De volgende uitreiking vindt plaats in 2008 (29)

Den Haag, 18 oktober 2007

Schuttelaar & Partners

Evaluatie Convenant overgewicht

4.2 Resultaten per setting - school

Deskresearch

Smaaklessen

- Het project Smaaklessen is in september 2006 officieel van start gegaan
- Voor alle groepen van de basisschool is er een pakket ontworpen
- Scholen bepalen zelf wat ze met de pakketten (vorm en doelgroep) op hun school doen. Dit heeft als gevolg dat wanneer een school participeert het niet direct betekent dat alle groepen Smaaklessen krijgen aangeboden
- In 2006 deden 500 scholen mee aan het Smaaklessenproject. In 2007 waren dat er 1150 (30)

38

Bewegen en sport basisonderwijs

- Bewegingsonderwijs maakt deel uit van de kerndoelen voor het basisonderwijs en moet dus aan alle scholen worden gegeven. Er zijn echter geen voorschriften voor het aantal uren dat besteed moet worden aan het vak (net zo min als dat bij andere vakken in het basisonderwijs het geval is)
- De Onderwijsinspectie hanteert wel richtlijnen voor het aantal uren dat nodig is om de doelen te realiseren
 - In groep 1 en 2 moeten de leerlingen dagelijks 45 minuten bewegingsonderwijs krijgen
 - In groep drie tot en met acht van het basisonderwijs twee keer per week 45 minuten

Den Haag, 18 oktober 2007

Schuttelaar & Partners

Evaluatie Convenant overgewicht

4.2 Resultaten per setting - school

Deskresearch

Bewegen en sport basisonderwijs

- Scholen besteden de meeste tijd aan bewegingsonderwijs, gevolgd door schoolzwemmen. Hoeveel lesuren per leerling er aan beweegprojecten worden besteed is niet bekend
- Gemiddeld krijgen kinderen in het basisonderwijs 90 tot 95 minuten bewegingsonderwijs per week. Dat is ongeveer 6,5% van het de lestijd van het basisonderwijs
 - Het gemiddelde is volgens de inspectie de laatste vijftig jaar niet of nauwelijks veranderd. Wel is er per school een aanzienlijke variatie in het aantal uren bewegingsonderwijs, van 40 tot 120 minuten (soms inclusief zwemonderwijs) (1)
- Het aanbieden van schoolzwemmen is niet meer verplicht
 - Hierdoor is het aantal basisscholen dat schoolzwemmen geeft gedaald van 90% in 1991 naar 57% in 2005 (24)
- Volgens het Nationaal Kompas Volksgezondheid heeft het geven van speciale sportprogramma's op scholen effect. Hierdoor worden meer kinderen lid van een sportvereniging (4b)

39

4.2 Resultaten per setting - school

Deskresearch

Bewegen en sport voortgezet onderwijs

- In het voortgezet onderwijs is bewegingsonderwijs een verplicht onderdeel van het lesaanbod
 - Het inrichtingsbesluit schreef tot 2006 het voortgezet onderwijs voor hoeveel bewegingsonderwijs er moet worden gegeven
 - In 2006 werd volgens de al genoemde enquête van de Onderwijsinspectie in het vmbo gemiddeld 156 minuten per week besteed aan bewegingsonderwijs, in het havo/vwo 144 minuten
- Ervan uitgaande dat het aantal uren bewegingsonderwijs ten minste aan de wettelijk vereisten voldoet, wordt afhankelijk van de schoolsport wekelijks iets meer dan 6% (vwo) tot bijna 8% van de lestijd (vmbo) aan bewegingsonderwijs besteed (1)
- Begin 2006 is de Wet op het voortgezet Onderwijs gewijzigd waardoor de urenverplichting voor bewegingsonderwijs in de tweede fase van het voortgezet onderwijs is komen te vervallen
 - Het minimaal aantal klokuren voor bewegingsonderwijs dat sinds 1 augustus 2005 over de hele opleiding verplicht is, is wel gehandhaafd (27)

40

4.3 Discussie

Deskresearch

- Door de beschikbare tijd en middelen is deze deskresearch bewust beperkt tot de activiteiten die binnen het Convenant vallen
- Deze deskresearch is afgerond op 8 augustus. Na die tijd zijn vanwege de actualiteit van de thema's weer nieuwe onderzoeksrapporten verschenen. Deze zijn niet meegenomen

41

5 Webenquêtes

- 5.1 Doel
- 5.2 Respons
- 5.3 Resultaten per setting
- 5.4 Conclusies per setting
- 5.5 Discussie

42

Evaluatie Convenant overgewicht

Eind 2007 is de tijdsduur van het Convenant overgewicht voor de helft verstreken. De partners van het Convenant, waaronder het ministerie van OCW, hebben daarom besloten om de impact van de activiteiten van het Convenant te evalueren. Hoofdvraag is in hoeverre het voor individuen gemakkelijker is geworden om gezond te leven. Met de uitkomsten van het onderzoek kunnen we vaststellen welke verbeteringen er in de komende twee jaar nodig zijn.

We roepen u op om vanuit uw eigen ervaringen in het basisonderwijs deze enquête in te vullen. U helpt daarmee de onderzoekers een helder beeld te vormen van de recente veranderingen op het gebied van gezond leven in en rondom scholen.

1a) Hoeveel procent van de Nederlandse volwassenen heeft volgens u overgewicht?

- Circa 20%
- Circa 35%
- Circa 45%
- Circa 60%

1b) Hoeveel procent van de Nederlandse kinderen tot 18 jaar heeft volgens u overgewicht?

- < 5%
- 5-10%
- 11-15%
- 16-20%

2) Er volgt een aantal stellingen. Geef per stelling aan of deze 'waar' of 'niet waar' is.

Overgewicht verhoogt de kans op hart- en vaatziekten:

- Waar
- Niet waar

De beweegnorm voor volwassen in Nederland is een uur matig intensieve lichamelijke activiteit op

5.1 Doel

Webenquêtes

- Het verzamelen van kwantitatieve gegevens met behulp van indicatoren die iets zeggen over de mate waarin wordt deelgenomen aan Convenantactiviteiten en gebruik gemaakt wordt van beschikbare materialen van Convenantpartners

44

5.2 Respons

Webenquêtes

- Retail (hoofdkantoren retailorganisaties): 5
 - School (schoolbestuurders en leraren): 238
 - Werk (werkgevers MKB): 333
 - Sport (vertegenwoordigers van tennisclubs, atletiek- en zwemverenigingen): 228
-
- Het is gelukt om een respons van ruim boven de 150 te halen bij de setting school, werk en sport
 - Door tussentijdse wijzigingen in de onderzoeksopzet is een repons van n=5 gehaald bij de setting retail
 - Het is dus mogelijk om op basis van de resultaten kwantitatieve uitspraken te kunnen doen per setting
 - De representativiteit van deze resultaten kan niet gegarandeerd worden, daar dit niet onderzocht is

45

5.3 Resultaten per setting - retail

Webenquêtes

Kennis over overgewicht

- 1 van de 5 respondenten weet dat 45% van de Nederlanders kampt met overgewicht
- 4 van de 5 respondenten weten dat 11 tot 15% van de Nederlandse kinderen overgewicht heeft
- 4 van de 5 respondenten weten dat de beweegnorm voor volwassenen niet op een uur ligt
- Allen weten dat:
 - Overgewicht de kans op hart- en vaatziekten verhoogt
 - Het percentage kinderen met overgewicht harder stijgt dan bij volwassenen en dat overgewicht meer voorkomt bij mensen met een lage sociaal-economische status

46

Beleid op overgewicht

- Alle supermarkt organisaties hebben beleid op het gebied van overgewicht ontwikkeld, één heeft het ook echt als speerpunt benoemd

5.3 Resultaten per setting - retail

Webenquêtes

Activiteiten om de gezonde keuze makkelijker te maken

- Op alle huismerkproducten de (uitgebreide) voedingswaarde 4/5
- De samenstelling van huismerkproducten gezonder maken 5/5
- De samenstelling 'gezondheidslogo-proof' maken 4/5
- Meer light-producten opnemen in het assortiment 4/5
- Informatie over gezonde voeding
 - » via het magazine 5/5, via de website 4/5
- Informatie over bewegen
 - » via het magazine 3/5, via de website 2/5

47

5.3 Resultaten per setting - retail

Webenquêtes

Aandacht voor gezonde voeding

- Volgens de respondenten is de aandacht van consumenten én voedingsmiddelenproducenten ten aanzien van gezondere voedingsmiddelenproducten (sterk) toegenomen.
- De toegenomen aandacht van levensmiddelenproducenten blijkt uit:
 - meer introducties van gezondere producten 5/5
 - meer productaanpassingen 5/5
 - gebruik van gezondheidslogo's 4/5
 - gezondheidsclaims op producten 4/5
 - meer acties gerelateerd aan gezonde producten 2/5
 - kleinere portieverpakkingen 1/5

48

5.3 Resultaten per setting - retail

Webenquêtes

Bekend met activiteiten van het Convenant overgewicht

Bekend met:

- Energielogo 4/5
- Buitenspeelbond 2/5
- Internationale campagne voor verwerkte groenten 1/5
- Geen van de respondenten geeft aan mee te doen aan activiteiten van het Convenant overgewicht
 - Dit komt waarschijnlijk omdat er maar drie activiteiten genoemd zijn, terwijl er tegenwoordig meer activiteiten gebeuren in het kader van het Convenant

49

5.3 Resultaten per setting - werk

Webenquêtes

Respondenten

- 54% van de bedrijven is lid van een branchevereniging
- Daarvan is 34% aangesloten bij een werkgeversvereniging, waarvan:
 - 31% bij VNO-NCW
 - 19% bij MKB Nederland
 - 15% ergens anders
 - 35% weet het niet
- De respondenten zijn afkomstig uit zeer verschillende branches, zoals bijvoorbeeld de Metaalunie, Horeca Nederland, de schoonmaakbranche, GGZ Nederland en gezondheidsfondsen

50

5.3 Resultaten per setting - werk

Webenquêtes

Kennis over overgewicht

- 36% weet dat 45% van de Nederlanders kampt met overgewicht
- 34% weet dat 11 tot 15% van de Nederlandse kinderen overgewicht heeft
- Bijna iedereen (99%) weet dat overgewicht de kans op hart- en vaatziekten verhoogt
- 52% weet dat de beweegnorm voor volwassenen niet op een uur ligt
- 52% weet dat het percentage kinderen met overgewicht harder stijgt dan bij volwassenen
- 73% weet dat overgewicht meer voorkomt bij mensen met een lage sociaal-economische status

Beleid op overgewicht

- 78% heeft geen beleid op het gebied van overgewicht ontwikkeld
- 11% wel, waarvan bij 2% het ook echt een speerpunt is geworden, en 2% dat voor 2005 al had gedaan
- 11% weet het niet

Den Haag, 18 oktober 2007

Schuttelaar & Partners

Evaluatie Convenant overgewicht

51

5.3 Resultaten per setting - werk

Webenquêtes

Activiteiten op het gebied van bewegen

• bedrijfsfietsplan		25%	
- sinds 2 jaar	18%		
• korting op sportfaciliteiten		12%	
- sinds 2 jaar	54%		
• lunchwandelen		8%	
- sinds 2 jaar	26%		
• bedrijfssport		6%	
- sinds 2 jaar	31%		
• bedrijfsfitness		5%	
- sinds 2 jaar	53%		
• bedrijfsarts aandacht voor overgewicht		4%	
- sinds 2 jaar	55%		
• informatie		3%	
- sinds 2 jaar	29%		
- website: 10%; folders, magazines: 28%; personeelsblad 28%; via bedrijfsarts 24%; anders nl. 10%			
• iets anders		4%	
• geen van de genoemde activiteiten		32%	

“Regelmatig item over medewerker die bepaalde sport beoefent in het personeelsblad”

“Een stappenteller voor elke medewerker”

Den Haag, 18 oktober 2007

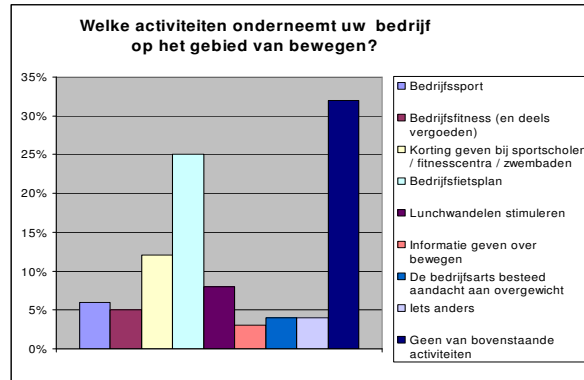
Schuttelaar & Partners

Evaluatie Convenant overgewicht

52

5.3 Resultaten per setting - werk

Webenquêtes

Den Haag, 18 oktober 2007

Schuttelaar & Partners

Evaluatie Convenant overgewicht

53

5.3 Resultaten per setting - werk

Webenquêtes

Activiteiten op het gebied van voeding

• waterpunten/-taps	23%
- sinds 2 jaar	15%
• fruit aanbieden	14%
- sinds 2 jaar	32%
• groente(producten) aanbieden	8%
- sinds 2 jaar	21%
• gezondere producten goedkoper maken	6%
- sinds 2 jaar	36%
• snoep- en snackautomaten weghalen	4%
- sinds 2 jaar	43%
• verantwoord assortiment in automaten	4%
- sinds 2 jaar	28%
• informatie	4%
- sinds 2 jaar	27%
- website: 13%; folders; magazines: 40%; personeelsblad 27%; bedrijfsarts 7%; anders nl. 13%	
• bedrijfsarts aandacht voor overgewicht	3%
- sinds 2 jaar	50%
• afslankcursus	1%
- sinds 2 jaar	60%
• iets anders	3%
• geen van de genoemde activiteiten	29%

“Naast ons koffieautomaat staat altijd een gevulde fruitschaal of gezonde hartigheden zoals ontbijtkoek, evergreen etc.”

“Geen frituurproducten en andere ongezondheden bij bedrijfslunch”

Den Haag, 18 oktober 2007

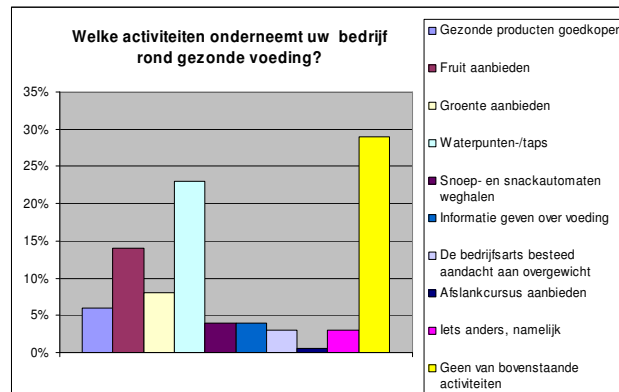
Schuttelaar & Partners

Evaluatie Convenant overgewicht

54

5.3 Resultaten per setting - werk

Webenquêtes

55

Den Haag, 18 oktober 2007

Schuttelaar & Partners

Evaluatie Convenant overgewicht

5.3 Resultaten per setting - werk

Webenquêtes

Activiteiten Convenant

Bekend met:

- 30minutenbewegen / Flash! Bedrijvcampagne 38%
 - Lunchwandelen 28%
 - Ik Kies Bewust-catering 19%
 - Freshday 2+2 the easy way 15%
- Weinig respondenten doen mee aan de activiteiten (13%), waarbij lunchwandelen het meest populair is met 53%

56

Den Haag, 18 oktober 2007

Schuttelaar & Partners

Evaluatie Convenant overgewicht

5.3 Resultaten per setting - werk

Webenquêtes

Opmerkingen en suggesties voor het Convenant

“Niet alle mensen met overgewicht leven ongezond en niet alle mensen zonder overgewicht leven gezond. Houd hier rekening mee en zet niet alle mensen met overgewicht in de hoek van de vreters die geen zelfdiscipline hebben en te lui zijn om te bewegen.”

“In plaats van een zakenlunch als afspraak maak eens een sportafspraak zoals squashafspraak met een zakenrelatie. Stuur zakenrelaties sportieve uitjes of sportartikelen als geschenk.”

“Ik vind het probleem ook een persoonlijk probleem, een half uur wandelen per dag is al heel veel, verder de 24-uurseconomie, er wordt praktisch niet meer in gezinsverband gegeten, snel magnetron en cafetaria.”

“Niet de bedrijven maar de werknemers zelf moeten zo verantwoordelijk worden gemaakt. Door het bij de werkgever te leggen maak je een individu niet sterk.”

57

5.3 Resultaten per setting - sport

Webenquêtes

Respondenten

- Gekozen is voor vertegenwoordigers van sportverenigingen
- De enquête is verstuurd naar bestuurders van drie verschillende disciplines, te weten:
 - tennisclubs
 - zwembaden
 - atletiekverenigingen

58

5.3 Resultaten per setting - sport

Webenquêtes

Kennis over overgewicht

- 43% weet dat 45% van de Nederlanders kampt met overgewicht
- 35% weet dat tussen de 11 en 15% van de Nederlandse kinderen overgewicht heeft
- Iedereen weet dat overgewicht de kans op hart- en vaatziekten verhoogt
- 47% weet dat de beweegnorm voor volwassenen niet op een uur ligt
- 55% weet dat het percentage kinderen met overgewicht harder stijgt dan bij volwassenen
- 80% weet dat overgewicht meer voorkomt bij mensen met een lage sociaal-economische status

Beleid op overgewicht

- 86% heeft geen beleid op het gebied van overgewicht ontwikkeld
- 12% wel, waarvan bij 1% het ook echt een speerpunt is geworden, en 5% dat voor 2005 al had gedaan
- 4% weet het niet

Den Haag, 18 oktober 2007

Schuttelaar & Partners

Evaluatie Convenant overgewicht

59

5.3 Resultaten per setting - sport

Webenquêtes

Kantineaanbod

- 52% geeft aan dat het kantine aanbod de afgelopen twee jaar niet is veranderd
- 32% heeft geen kantine
- 11% geeft aan het kantineaanbod gezonder is geworden (n=24)
- Wat is er veranderd in het kantineaanbod?
 - meer gezondere producten 49%
 - light-frisdranken (26%), water (25%), fruitsappen (13%), volkerenproducten (11%), salades & andere groentes (8%), groentesappen (6%), iets anders (6%)
 - vloeibaar frituren 21%
 - informatie aanbieden over gezonde voeding 13%
 - op trainingen (38%) in verenigingsblad (38%), in folders in kantine (13%), iets anders (13%)
 - productassortiment in automaten is aangepast 8%
 - iets anders 10%

Den Haag, 18 oktober 2007

Schuttelaar & Partners

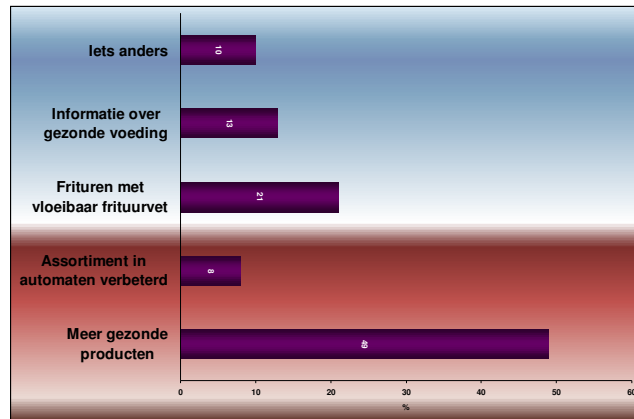
Evaluatie Convenant overgewicht

60

5.3 Resultaten per setting - sport

Webenquêtes

Wat is er veranderd in het kantineaanbod?

61

Den Haag, 18 oktober 2007

Schuttelaar & Partners

Evaluatie Convenant overgewicht

5.3 Resultaten per setting - sport

Webenquêtes

Lidmaatschappen

- 47% geeft aan dat het aantal lidmaatschappen is toegenomen versus 15% die zegt dat het aantal lidmaatschappen is afgenomen
- 37% zegt dat er niets is veranderd
- 68% geeft aan actief te hebben gewerkt aan ledenwerving door:
 - proeflessen te organiseren 21%
 - meer reclame te maken 21%
 - passend aanbod te ontwikkelen per doelgroep 18%
 - samen te werken met scholen 17%
 - open dag te organiseren 12%
 - samen te werken met bedrijven 4%
 - extra kortingen te geven op lidmaatschappen 4%
 - iets anders 4%

“Clinic met Jacco Eltingh”

“Beloning voor het lid die de meeste nieuwe leden aanbrengt”

62

Den Haag, 18 oktober 2007

Schuttelaar & Partners

Evaluatie Convenant overgewicht

5.3 Resultaten per setting - sport

Webenquêtes

Activiteiten Convenant

Bekend met:

- Nationale Sportweek 35%
- Passend Sportaanbod 20%
- Verantwoord Frituren 17%
- Sportfruit 14%
- Bewegen op recept 14%

- 25% doet mee aan activiteiten van het Convenant, waarbij de Nationale Sportweek het meest populair is met 40%; de overige activiteiten zijn minder populair en variëren tussen de 10 en 20%

63

5.3 Resultaten per setting - sport

Webenquêtes

Opmerkingen en suggesties voor het Convenant

“Bij onze wedstrijdafdelingen is overgewicht eerder een belemmering dan een aanbeveling om lid te worden. Bij onze andere afdelingen lijkt schaamte - optreden in badkleding accentueert eerder dan verbloemd - eerder een drempel dan een aanbeveling, alhoewel zwemmen een bijzonder veilige manier is van bewegen die toch veel calorieën opeet om het maar eens zo te zeggen.”

“Actievere publiciteit naar gemeenten en sportorganisaties/-verenigingen gewenst en ondersteuning bij publiciteit door gemeenten en verenigingen d.m.v. informatie en materialen.”

“In de campagnes zou de nadruk er vooral op moeten liggen dat sport/bewegen leuk is om te doen vanwegeenz.enz. Kortom, laat de mensen ervaren hoe leuk sport is; faciliteer de deelname aan sport (nog meer).”

“Hoe kunnen we juist de groep eind en na de middelbare school binden aan de vereniging. Op deze leeftijd verliezen er veel de binden met de vereniging.”

64

5.3 Resultaten per setting - school

Webenquêtes

Respondenten

- De enquête is verstuurd naar openbare basisscholen

65

5.3 Resultaten per setting - school

Webenquêtes

Kennis over overgewicht

- 33% weet dat 45% van de Nederlanders kampt met overgewicht
- 35% weet dat tussen de 11 en 15% van de Nederlandse kinderen overgewicht heeft iedereen weet dat overgewicht de kans op hart- en vaatziekten verhoogt
- 45% weet dat de beweegnorm voor volwassenen niet op een uur ligt
- 52% weet dat het percentage kinderen met overgewicht harder stijgt dan bij volwassenen
- 75% weet dat overgewicht meer voorkomt bij mensen met een lage sociaal-economische status

Beleid op overgewicht

- 68% heeft geen beleid op het gebied van overgewicht ontwikkeld
- 27% wel, waarvan bij 3% het ook echt een speerpunt is geworden, en 8% dat voor 2005 al had gedaan
- 6% weet het niet

66

5.3 Resultaten per setting - school

Webenquêtes

Aantal uren bewegonderwijs

- 15% verwacht dat het aantal uren zal toenemen versus 4% voor afnemen
- De overgrote meerderheid (74%) verwacht dat het aantal uren gelijk blijft
- Kinderen in groep 6 krijgen gemiddeld 97 minuten bewegonderwijs per week
 - Dit komt overeen met de cijfers zoals gevonden in de deskresearch

67

5.3 Resultaten per setting - school

Webenquêtes

Stimuleren tot meer bewegen

- 83% zegt de afgelopen twee jaar leerlingen gestimuleerd te hebben om meer te bewegen op de volgende manieren:
 - meer contactmogelijkheden 17%
 - projecten en themadagen 14%
 - deelname aan buitenschoolse beweegactiviteiten 13%
 - samenwerking met sportverenigingen 12%
 - fietsen naar school stimuleren 11%
 - aanpassingen aan het schoolplein 11%
 - beweegactiviteiten in de pauze 9%
 - sportdagen 7%
 - meer minuten lichamelijke opvoeding 2%
 - iets anders 4%

68

5.3 Resultaten per setting - school

Webenquêtes

Stimuleren gezonde voeding

- 86% zegt de afgelopen twee jaar leerlingen gestimuleerd te hebben om gezonder te eten op de volgende manieren:
 - aandacht gezonde voeding tijdens de lessen 37%
 - aangepast traktatiebeleid 19%
 - themaweek gezonde voeding 12%
 - kookles 10%
 - waterpunten 7%
 - minstens 1 keer per week fruit 4%
 - minstens 1 keer per week groente 1%
 - iets anders 11%

“In de pauze wordt
alleen maar fruit
gegeten”

69

5.3 Resultaten per setting - school

Webenquêtes

Activiteiten Convenant

Bekend met:

- Schoolgruiten 39%
 - Smaaklessen 31%
 - Kids in Balance 16%
 - Scoren voor gezondheid 15%
- 19% doet mee aan activiteiten van het Convenant, waarbij Schoolgruiten (39%) en Smaaklessen (31%) het meest populair zijn

70

5.3 Resultaten per setting - school

Webenquêtes

Opmerkingen en suggesties voor het Convenant

“Verplicht elke dag bewegingsonderwijs op basisscholen mogelijk maken.”

71

“Ik zou graag zien dat er een beleid wordt gevoerd waar er (veel) geld komt voor vakleerkrachten gymnastiek. Nu neemt het aantal af in plaats van toe terwijl nieuw afgestudeerde Pabo-studenten geen bewegingsonderwijs meer mogen geven. Elke dag gym is een van de grote oplossingen.”

“Ik denk dat onze school erg veel doet aan gezond gedrag in allerlei opzichten, misschien kunt u ons zien als 'schoolvoorbeeld'. We zijn bereid u te ontvangen en te laten zien waar de school mee bezig is.”

“Wij zijn als school altijd bereid om projectmatig wat aan gezond gedrag te doen, maar de ligging van onze school (zuid oost Drenthe) maakt dat wij geen mogelijkheden krijgen aangeboden met bekende Nederlanders. Wij doen zelf veel met plaatselijke bekendheden, maar het zou erg stimulerend kunnen zijn als we ook zouden kunnen samenwerken met grotere bekendheden.”

Den Haag, 18 oktober 2007

Schuttelaar & Partners

Evaluatie Convenant overgewicht

5.4 Conclusies per setting - retail

Webenquêtes

- Het is niet mogelijk om kwantitatieve uitspraken te doen bij n=5
- De kennis van de 5 respondenten is goed
- Ze hebben allemaal beleid ontwikkeld op het gebied van overgewicht
- Op het gebied van productaanpassingen, nieuwe producten en logo's gebeurt al veel zowel door supermarkten als door voedingsmiddelenproducenten
- De aandacht voor gezondere producten is volgens de retail (sterk) toegenomen bij consument en voedingsmiddelenproducent
- Logischerwijs informeren supermarkten meer op voeding dan op bewegen richting consument
- Bekendheid met Convenantactiviteiten nog beperkt

72

Den Haag, 18 oktober 2007

Schuttelaar & Partners

Evaluatie Convenant overgewicht

5.4 Conclusies per setting - werk

Webenquêtes

- Kennis over overgewicht beperkt
- Weinig beleid op het gebied van overgewicht ontwikkeld, maar 11%
- Bewegen:
 - bedrijfsfietsplan, korting op sportfaciliteiten en lunchwandelen meest populair
 - 32% heeft geen van de genoemde activiteiten ontwikkeld
- Voeding:
 - vooral beschikbaarheid water en fruit
 - 29% heeft geen van de genoemde activiteiten ontwikkeld
- Activiteiten Convenant:
 - bekendheid 30minutenbewegen en lunchwandelen redelijk
 - deelname activiteiten minimaal (13%)

73

5.4 Conclusies per setting - sport

Webenquêtes

- Kennis over overgewicht beperkt
- Niet veel beleid op het gebied van overgewicht ontwikkeld, maar 12%
- Kantineaanbod:
 - bij 11% van de sportverenigingen is het kantineaanbod gezonder geworden, in 49% van deze gevallen zijn er meer gezonde producten aan het assortiment toegevoegd
- Lidmaatschappen:
 - het aantal lidmaatschappen lijkt de afgelopen twee jaar te zijn toegenomen
- Activiteiten Convenant:
 - bekendheid activiteiten redelijk, met name de Nationale Sportweek (40%) is bekend
 - deelname aan activiteiten matig (25%)

74

5.4 Conclusies per setting - school

Webenquêtes

- Kennis over overgewicht beperkt
- 27% heeft beleid op het gebied van overgewicht ontwikkeld, dat is redelijk vergeleken met de andere settings
- Stimuleren tot bewegen doet 83%:
 - de manier waarop is zeer divers
- Gezond eten staat ook in de belangstelling:
 - 86% doet hier iets mee
 - aandacht voor voeding tijdens lessen staat bovenaan (37%), aangepast traktatiebeleid (19%) is ook populair
- Beweegonderwijs:
 - 74% verwacht dat het aantal uren gelijk zal blijven
 - kinderen in groep 6 krijgen gemiddeld 97 minuten beweegonderwijs per week
- Activiteiten Convenant:
 - bekendheid van Schoolgruiten is met 39% groot, de rest redelijk
 - deelname is matig (19%)

75

Den Haag, 18 oktober 2007

Schuttelaar & Partners

Evaluatie Convenant overgewicht

5.5 Discussie

Webenquêtes

- Het bleek niet mogelijk om de webenquête uit te zetten bij de filiaalmanagers. Er is toen gekozen voor de hoofdkantoren als respondent. Dit maakt de resultaten moeilijk vergelijkbaar; de enquête was namelijk opgesteld om op basis van een respons van 150 kwantitatieve uitspraken te kunnen doen
- Bij webenquêtes heb je altijd een bepaalde selectie respondenten te pakken. Namelijk degenen met een internetaansluiting en degenen die zonder veel moeite een webenquête kunnen invullen en een bepaalde interesse hebben voor het thema. Hierdoor zijn de resultaten niet representatief voor alle intermediairen
- De publicatie 'Energie in balans, werk in uitvoering' en de daarin genoemde activiteiten hebben was het uitgangspunt voor deze tussentijdse evaluatie. Dit geeft af en toe een vertekend beeld als het gaat om de bekendheid met Convenantactiviteiten, omdat er nu meer activiteiten plaatsvinden, dan die er zijn gemeten

76

Den Haag, 18 oktober 2007

Schuttelaar & Partners

Evaluatie Convenant overgewicht

6 Panelgesprekken

- 6.1 Doel
- 6.2 Respons
- 6.3 Resultaten per setting
- 6.4 Conclusies per setting
- 6.5 Discussie

77

6.1 Doel

Panelgesprekken

- Op een kwalitatieve wijze achterhalen hoe een representatieve selectie van tien intermediairen omgaat met overgewicht
- De panelgesprekken bieden de mogelijkheid om de kwantitatieve gegevens, zoals afkomstig uit de webenquêtes, verder uit de diepen

78

Panels

Panels zijn een effectieve manier om concrete en creatieve suggesties en inzichten van consumenten, burgers en/of professionals te krijgen. De panels leggen vaak denkprocessen bloot: hoe komen mensen tot hun mening, waar komt een bepaalde wens of zorg vandaan? Een panelbijeenkomst kan bestaan uit specifieke groepen in de samenleving (denk aan jongeren, allochtonen, 'vakantie-in-eigen-landgangers', maar ook beroepsgroepen), waardoor hun zienswijze aan het licht komt. Juist de meningen van deze groepen komen veelal niet naar voren uit kwantitatieve (opinie)onderzoeken. Per panelgesprek wordt een verslag gemaakt.

6.2 Respons

Panelgesprekken

- Het bleek niet eenvoudig om voldoende deelnemers te werven (what's in it for me?)
- Een flinke wervingsinspanning heeft uiteindelijk geleid tot de volgende respons:
 - Supermarktmanager (25/9) n=1
 - Lage respons door geringe medewerking van hoofdkantoren en drukte filiaalmanagers in vakantieperiode
 - Werkgevers (23/10) n=6
 - Lage respons door geringe interesse vanuit MKB; om die reden is het panelgesprek ook verzet
 - Vertegenwoordigers sportverenigingen en -bonden (29/8) n=9
 - Goede respons door medewerking NOC*NSF en de aanwezigheid van sportbonden; de juiste vertegenwoordigers van verenigingen waren moeilijk te bereiken en veelal druk met de start van het nieuwe sportjaar
 - Schoolleraars / schoolbestuurders (12/9) n=5
 - Vakanties in regio midden- en zuid en drukte rondom de start van het schooljaar en overige werkzaamheden

79

6.3 Resultaten per setting - retail

Panelgesprekken

- Door verschillende oorzaken is het niet gelukt om een panelgesprek te organiseren met filiaalmanagers
 - Onderbezetting door vakantiedrukke
 - Onvoldoende medewerking van betrokken organisaties
- Wel is een gesprek gevoerd met een mede-eigenaar van vier C1000-filiaal
- Hieronder volgen de belangrijkste bevindingen uit dit gesprek:

80

6.3 Resultaten per setting - retail

Panelgesprekken

Casus C1000

- De respondent had goede kennis van overgewicht en de bestrijding vanwege een achtergrond in drogisterij en voedingstherapie
- Ze is van mening dat de retail in algemene zin te weinig doet aan overgewicht
- “Wij doen er te weinig aan in de winkel, maar je hebt het niet alleen voor het zeggen.”
- Eigen initiatieven, zoals een Gezondheidsweek, worden erg goed ontvangen door de consument
- Het aanbod van gezonde producten in de supermarkt is voldoende
- Huiskamerproducten bevatten volledige voedingswaardedeclaraties, samenstellingen van producten wordt verbeterd, maaltijdsuggesties, actieweken, voldoende versaanbiedingen enz.
- Het is al lang niet meer zo dat gezondere producten op de lagere schappen liggen en de snacks op ooghoogte. “Dit heeft ook geen zin meer, want klanten zijn echt niet bang meer om te bukken.”

81

Den Haag, 18 oktober 2007

Schuttelaar & Partners

Evaluatie Convenant overgewicht

6.3 Resultaten per setting - retail

Panelgesprekken

Casus C1000

- Samenwerking met landelijke organisaties doet ze al lang niet meer, want “die geven niet thuis als je ze nodig hebt”.
- “Met de invoer van snelkassa’s hebben we snoepvrije kassa’s.” Bij de overige kassa’s ligt wel snoep. Dit is geen beleid van het moederbedrijf overigens.
- Op het gebied van bewegen gebeurt veel minder, alleen een paar acties zo nu en dan
- Er zijn teveel producten met misleidende claims, fabrikanten moeten de consument beter informeren, fabrikanten lijken actie-moe
- De geïnterviewde is niet bekend met Convenant of activiteiten van Convenantpartners
- Vanuit het hoofdkantoor gebeurt wel wat, maar niet voldoende in haar ogen. Veel moet nu vanuit de ondernemers zelf komen
- “Er wordt meer en bewuster gekeken naar voeding en toch worden we ieder jaar dikker!”

82

Den Haag, 18 oktober 2007

Schuttelaar & Partners

Evaluatie Convenant overgewicht

6.3 Resultaten per setting - werk

Panelgesprekken

- **Hoe belangrijk is overgewicht?**
 - Overgewicht komt als prioriteit na veiligheid / broeikas effect, maar voor de zeszescultuur / dierenleed / files als voorbeeld van een maatschappelijk probleem
- **Kennistest**
 - Bijna alle leden kennen de BMI; ze noemen bijna allemaal 25 als grenswaarde voor overgewicht
 - De panelleden maken een redelijk goede inschatting van het aantal kinderen overgewicht
 - Ze vinden dat overgewicht voorkomen en bestreden kon worden met gezond, anders en minder eten en meer bewegen
 - een deelnemer voegt hier de term 'positief zelfbeeld' aan toe
- **Voeding op de werkvloer**
 - De meeste panelleden geven aan een gezonde lunch aan te bieden, met bruin brood, zuivel, groente- en fruitproducten

83

6.3 Resultaten per setting - werk

Panelgesprekken

- **Voeding op de werkvloer**
 - Werknemers vinden een goede en gezellige sfeer tijdens de lunch en het samen lunchen belangrijk
 - De voedingsgewoonten en kantinewensen verschillen tussen hoger en lager opgeleiden
 - Er vindt bijna geen voorlichting plaats op de werkvloer over voeding
 - Ook afslankprogramma's worden niet aangeboden
- **Bewegen op de werkvloer**
 - Het stimuleren van fietsen vindt vooral plaats vanuit milieuoogpunt, niet vanuit overgewicht
 - Sporten met collega's gebeurt veelal na werktijd
 - Werknemers vragen om sportabonnementen in de secundaire arbeidsvoorwaarden; verondersteld wordt dat die interesse minder wordt als de kosten (deels) op het salaris worden ingehouden
 - Samenwerking met externe organisaties op bewegen gebeurt weinig omdat hun aanbod vaak te groots, te duur en te commercieel is

84

6.3 Resultaten per setting - werk

Panelgesprekken

- **Rol werkgever**

- Op dit moment is er geen bewijs voor effect van leefstijlinterventies op bedrijfsrelevante uitkomstmaten
- Wel zijn er aanwijzingen dat door benaderen van werknemers via bedrijven op een efficiënte manier gezondheidswinst op nationaal niveau te behalen valt
- Als werkgever kun je werknemers niet dwingen; je kunt alleen advies geven en eventueel de gezondere keuze makkelijker maken
- Overgewicht en representatie van het bedrijf speelt nog niet echt, hetzelfde geldt voor een 'gezond imago' als bedrijf

- **Convenant overgewicht**

- Het Convenant is onbekend bij panelleden
- De 'koepel' van artsen worden gemist bij de Convenantpartners
- Ondersteun werkgevers financieel bij acties en zet een consultatiebureaus voor volwassenen op
- Zorg voor een kwaliteitslogo op Convenantactiviteiten

Den Haag, 18 oktober 2007

Schuttelaar & Partners

Evaluatie Convenant overgewicht

85

6.3 Resultaten per setting - sport

Panelgesprekken

- **Actief bezig met overgewicht**

- De panelleden geven aan niet specifiek iets tegen overgewicht te doen. Reden: sportende mensen hebben minder overgewicht
- Wel zetten de leden zich in om meer Nederlanders aan de georganiseerde sport te krijgen en te houden
- Het is lastig om iets extra's te doen aan overgewicht aangezien het meeste werk neerkomt op vrijwilligers
- Sportclubs besteden weinig aandacht aan het laten afvallen van dikke kinderen
- De panelleden maken zich zorgen over de toenemende bewegingsarmoede en de afnemende basis-beweegvaardigheden onder Nederlanders
- Er is overeenstemming over de mening dat overgewicht op scholen moet worden aangepakt. Bewegonderwijs is een belangrijke schakel.

Den Haag, 18 oktober 2007

Schuttelaar & Partners

Evaluatie Convenant overgewicht

86

6.3 Resultaten per setting - sport

Panelgesprekken

- **Aandacht voor gezonde voeding**
 - Voeding wordt met name ingezet om de prestatie van de topsporters te verbeteren; een samenwerking met een diëtist die de maaltijden samenstelt vormt hierbij geen uitzondering
 - Volgens de panelleden is het kantineaanbod afhankelijk van de vraag van de sporters en de kantine wordt vaak uitbesteed
 - De inkomsten zijn 'de kurk waarop de vereniging draait'
 - Volgens de panelleden ligt het probleem thuis en niet in die paar consumpties of snacks op de sportclub
- **Lidmaatschap, ledenwerving & samenwerking**
 - De panelleden werken samen met gemeenten, scholen en bedrijven
 - De BOS-subsidie biedt volgens de panelleden veel kansen voor samenwerking.
 - De panelleden geven aan dat door decentralisatie van het sportbeleid de subsidieaanvragen en -regelingen per gemeente verschillen en dat frustreert

87

Den Haag, 18 oktober 2007

Schuttelaar & Partners

Evaluatie Convenant overgewicht

6.3 Resultaten per setting - sport

Panelgesprekken

- **Lidmaatschap, ledenwerving & samenwerking**
 - De panelleden geven aan een actief ledenwervingsbeleid te voeren, mede door het grote verloop
 - Sportbonden werken onderling veel samen om de sportbeleving over te brengen op verschillende doelgroepen, waaronder de beroepsbevolking en scholieren, zodat niet elke club afzonderlijk alle scholen en instanties af hoeft te lopen
 - Er gebeurt veel voor veel verschillende doelgroepen op verschillende niveaus, zoals bedrijfsport, ouderensport, gehandicaptensport, alloctonensport, gym voor dikke kinderen, enz. enz.
 - De NISB wordt erkend in haar activiteiten om Nederland in beweging te krijgen

88

Den Haag, 18 oktober 2007

Schuttelaar & Partners

Evaluatie Convenant overgewicht

6.3 Resultaten per setting - sport

Panelgesprekken

- **Convenant overgewicht**
 - 3 van 9 panelleden hebben ooit van het Convenant overgewicht gehoord, niemand kan vertellen wat het inhoudt
 - De leden vinden het verrassend dat NOC*NSF in het Convenant zit
 - De leden kennen wel de activiteiten van de setting sport
 - De leden zien een aardige meerwaarde in het Convenant, omdat het de initiatieven concreet maakt. Op dit moment is er nog heel veel wildgroei aan acties en initiatieven en het Convenant zou dit kunnen inperken
- **Convenant overgewicht: wat kan er anders?**
 - De leden geven aan het jammer te vinden dat VWS zelf niet aanwezig was tijdens het gesprek
 - Er wordt opgemerkt dat de samenwerking binnen het ministerie onvoldoende is, bijvoorbeeld tussen de afdeling sport en de afdeling preventie
 - Tip: postbus 51 nummer om het Convenant overgewicht bekendheid te geven

89

Den Haag, 18 oktober 2007

Schuttelaar & Partners

Evaluatie Convenant overgewicht

6.3 Resultaten per setting - sport

Panelgesprekken

Citaten deelnemers

“Het is niet de taak van de bonden om te interveniëren in de leefstijl van Nederlanders.”

“Wij zijn het middel, niet het doel al zien we wel parallelheid in doelen.”

“Ik moet de eerste voetbalkantine nog binnenlopen waar fruit ligt.”

“We roepen het al jaren naar de politiek; wij als sportbonden zijn niet de oplossing maar wel een middel voor een betere gezondheid, tegen vetzucht, tegen depressie, tegen hangjongeren en voor normen en waarden.”

“Wel vettax, maar geen korting op sport?!”

90

Den Haag, 18 oktober 2007

Schuttelaar & Partners

Evaluatie Convenant overgewicht

6.3 Resultaten per setting - school

Panelgesprekken

- **Kennistest**
 - Alle deelnemers waren bekend met de term BMI; hun kennis over overgewicht en de bestrijding ervan was redelijk goed
 - De panelleden gaven aan zich niet zozeer in het thema te hebben verdiept, omdat ze op school nog niet zo veel met het probleem zelf nog niet veel met het probleem te worden geconfronteerd op hu school
- **Actief bezig met overgewicht**
 - Ze ondernemen geen specifieke activiteiten op overgewicht
 - Ze doen wel veel om kinderen aan het bewegen te krijgen dan wel bewust te maken van gezonde voeding
 - Bijna iedereen besteedt in hun nieuwsbrief of schoolgids aandacht aan voeding en met name tussendoortjes
 - Scholen laten de kinderen kennismaken met verschillende sporten middels clinics
 - Ze constateren een achteruitgang in beweeglijkheid en conditie bij leerlingen

91

6.3 Resultaten per setting - school

Panelgesprekken

- **Aandacht voor gezonde voeding**
 - Het curriculum biedt incidenteel ruimte voor een les over voeding of voedselkwaliteit
 - Scholen nemen actief deel aan themadagen / -weken, zoals het Grote Nationale Schoolontbijt en de Week van de Smaak en ze maken gebruik van verschillende lespakketten
 - Er is weinig aandacht voor gezond eten tijdens ouderavonden
 - Ouders geven aan 'het zelf wel uit te maken'
 - Traktatiebeleid: het is lastig om te werken met een lijst, want wat is gezond? En er komen steeds weer nieuwe producten bij
 - Panelleden ervaren 'gezonde koeken' als 'probleemsnoep'. Ook hier geldt: welke zijn gezond?
 - Kinderen krijgen teveel koeken mee naar school "waarom zijn de koeken bijvoorbeeld altijd per twee, drie of meer stuks verpakt?"
 - Panelleden geven aan dat gezondheidsbeleid een aandachtspunt is, maar voeding zit daar niet structureel bij

92

6.3 Resultaten per setting - school

Panelgesprekken

- **Aandacht voor gezonde voeding**
 - Panelleden vragen steun van andere organisaties om de bewustwording bij kinderen én bij ouders te vergroten. Het grote ervaren voordeel hiervan: vreemde ogen dwingen
 - Tijdens het overblijven geldt bij de meeste scholen een strak regime. Dat is ook nodig, want ouders geven hun kinderen anders geld mee om iets te kopen in de lunchpauze en dan zie je de kinderen terug in de snackbar
 - Kinderen houden er op school een actieve ruilhandel op na met het van thuis meegebrachte lekkers. Ouders willen dat de school ingrijpt
 - Tijdens schooluren, inclusief voor- / naschoolse opvang zitten heel veel voedingsmomenten. Ouders kopen daarbij thuis vaak hun schuldgevoel af door hun kind extra te verwennen met lekkers. Hen daarop aanspreken helpt nauwelijks
 - De scholen maken gebruik van schooltelevisie. Dit medium zou meer ingezet kunnen worden

93

6.3 Resultaten per setting - school

Panelgesprekken

- **Aandacht voor bewegen**
 - Meer uren lichamelijk opvoeding passen niet in het huidige lespakket
 - Niet alle scholen geven zwemles. Vooral in groep vier krijgen kinderen (eventueel) zwemles
 - Panelleden geven aan met de BOS-impulssubsidie sportdagen te organiseren
 - Steeds meer sportorganisaties de scholen te vinden. Zij organiseren vaak zelf clinics en nemen vaak leuke gadgets mee. Sommige scholen organiseren de clinics zelf
 - Geen van de panelleden is bekend met de NISB of de Alliantie School en Sport
 - Panelleden geven aan dat sporten en bewegen geen structureel gespreksonderwerp is tijdens ouderavonden
 - Eén van de panelleden geeft aan 'energizers' in gevoerd te hebben tussen de lessen om de energie af- en op te kunnen bouwen tussen verschillende onderdelen

94

6.3 Resultaten per setting - school

Panelgesprekken

- **Aandacht voor bewegen**
 - Enkele panelleden halen tips van de website 30minutenbewegen.nl
 - Buitenschoolse schoolactiviteiten tijdens naschoolse opvang wisselen vaak van thema. Beweeglessen komen zo ook aan bod
 - De scholen organiseren de avondvierdaagse en soms ook de fietsvierdaagse of fietstochten. Kinderen krijgen dan veel lekkers mee van thuis
 - De schoolpleinen zijn sinds 1940 enorm veranderd, beweegvriendelijker geworden. Vroeger was er niets, nu staat het vol met toestellen en kleurrijke speeltegels.
 - Panelleden geven aan dat de speeltoestellen veel onderhoud met zich meebrengen en dat de VWA (te) streng toezicht hierop houdt

95

6.3 Resultaten per setting - school

Panelgesprekken

- **Prioritering van overgewicht**
 - Panelleden geven aan veiligheid op straat het belangrijkste thema te vinden, gevolgd door de gevolgen van het broeikas-effect. Overgewicht en files krijgen samen de derde prioriteit, gevolgd door zesjesculuur en als laatste dierenleed
- **Belang van overgewicht**
 - De panelleden vinden allemaal dat aan dit thema meer aandacht besteed moet worden in de maatschappij en dus ook in het onderwijs
 - De panelleden geven aan geen gestructureerde lessen over gezonde voeding en bewegen in hun curriculum te hebben. Hier kan meer aandacht aan besteed worden
 - De oppervlaktes van de lokalen wordt aangeduid als een beperkende factor om kinderen lekker te laten bewegen

96

6.3 Resultaten per setting - school

Panelgesprekken

- **Belang van overgewicht**
 - Er moet een mentaliteitsverandering plaatsvinden bij ouders, kinderen, maar ook andere actoren als overheid, omliggende snackbars enz.
 - Ouders zijn primair verantwoordelijk. Bewustwording hoort bij de educatieve taak van scholen. Scholen hebben een signaalfunctie: ze besteden aandacht aan dit onderwerp omdat ze het belangrijk vinden, maar het is de taak van de ouders om het door te voeren thuis en in de opvoeding
 - Panelleden geven aan het lastig te vinden om de grens te bepalen tot welk punt zij mogen ingrijpen
- **Convenant overgewicht**
 - Het Convenant overgewicht is onbekend bij de panelleden. Ze betreuren dat
 - De panelleden kennen wel allemaal de Convenantactiviteiten voor de setting school

97

6.3 Resultaten per setting - school

Panelgesprekken

- **Convenant overgewicht: wat kan er anders?**
 - Het maakt eigenlijk niet uit wie de afzender (Convenantpartners) van de activiteiten is, als de scholen maar weten waar het initiatief vandaan komt
 - De initiatieven worden als goed bestempeld, maar zijn te vrijblijvend. Zeg scholen dat ze iets missen als ze zich niet aansluiten bij de activiteiten
 - Structurele veranderingen kunnen alleen wanneer de activiteiten gebracht worden in een meer faciliterende sfeer. De overheid zou bijvoorbeeld meer geld moeten steken in de aanstelling van gymleerkrachten. Scholen zouden verplicht moeten zijn deze aan te nemen
 - De panelleden zien kansen voor een verlengde schooldag (verlenging van een half uur), dan meer aandacht voor voeding en vaste sportblokken bijv. tijdens naschoolse opvang
 - Pak het dilemma: veiligheid versus beweegarmoede aan; gemeentes geld moeten vrijmaken voor veilige fietsroutes

98

6.3 Resultaten per setting - school

Panelgesprekken

Citaten van deelnemers

“Je hebt tegenwoordig de kinderen nodig om de ouders op te voeden.”

99

“ Als school word je gestraft voor het beleid dat je voert: kinderen krijgen regelmatig dingen mee van thuis die ze thuis niet willen eten. Wij voeren het beleid: wat je van thuis meeneemt eet je op.”

“ Ouders sturen kinderen niet meer naar de schoolarts omdat ze dan wéér te horen krijgen dat hun kind overgewicht heeft.”

“Nederland is op het gebied van onderwijs een ontwikkelingsland.”

“Kinderen eten in de schoolpauze veel te veel, veel meer dan nodig. Dat komt omdat ze dan honger hebben, omdat ze nog niet hebben ontbeten.”

6.3 Resultaten per setting - werk

Panelgesprekken

• Hoe belangrijk is overgewicht?

- Overgewicht komt als prioriteit na veiligheid / broeikaseffect, maar voor de zesjescultuur / dierenleed / files als voorbeeld van een maatschappelijk probleem

• Kennistest

- Bijna alle leden kennen de BMI; ze noemen bijna allemaal 25 als grenswaarde voor overgewicht
- De panelleden maken een redelijk goede inschatting van het aantal kinderen overgewicht
- Ze vinden dat overgewicht voorkomen en bestreden kon worden met gezond, anders en minder eten en meer bewegen
 - een deelnemer voegt hier de term 'positief zelfbeeld' aan toe

• Voeding op de werkvloer

- De meeste panelleden geven aan een gezonde lunch aan te bieden, met bruin brood, zuivel, groente- en fruitproducten

100

6.3 Resultaten per setting - werk

Panelgesprekken

- **Voeding op de werkvloer**
 - Werknemers vinden een goede en gezellige sfeer tijdens de lunch en het samen lunchen belangrijk
 - De voedingsgewoonten en kantinewensen verschillen tussen hoger en lager opgeleiden
 - Er vindt bijna geen voorlichting plaats op de werkvloer over voeding
 - Ook afslankprogramma's worden niet aangeboden
- **Bewegen op de werkvloer**
 - Het stimuleren van fietsen vindt vooral plaats vanuit milieuoogpunt, niet vanuit overgewicht
 - Sporten met collega's gebeurt veelal na werktijd
 - Werknemers vragen om sportabonnementen in de secundaire arbeidsvoorwaarden; verondersteld wordt dat die interesse minder wordt als de kosten (deels) op het salaris worden ingehouden
 - Samenwerking met externe organisaties op bewegen gebeurt weinig omdat hun aanbod vaak te groots, te duur en te commercieel is

101

Den Haag, 18 oktober 2007

Schuttelaar & Partners

Evaluatie Convenant overgewicht

6.3 Resultaten per setting - werk

Panelgesprekken

- **Rol werkgever**
 - Op dit moment is er geen bewijs voor effect van leefstijlinterventies op bedrijfsrelevante uitkomstmaten
 - Wel zijn er aanwijzingen dat door benaderen van werknemers via bedrijven op een efficiënte manier gezondheidswinst op nationaal niveau te behalen valt
 - Als werkgever kun je werknemers niet dwingen; je kunt alleen advies geven en eventueel de gezondere keuze makkelijker maken
 - Overgewicht en representatie van het bedrijf speelt nog niet echt, hetzelfde geldt voor een 'gezond imago' als bedrijf
- **Convenant overgewicht**
 - Het Convenant is onbekend bij panelleden
 - De 'koepel' van artsen worden gemist bij de Convenantpartners
 - Ondersteun werkgevers financieel bij acties en zet een consultatiebureaus voor volwassenen op
 - Zorg voor een kwaliteitslogo op Convenantactiviteiten

102

Den Haag, 18 oktober 2007

Schuttelaar & Partners

Evaluatie Convenant overgewicht

6.4 Conclusies per setting - sport

Panelgesprekken

- Preventie van overgewicht is geen doelstelling van de sport, maar het kan er wel degelijk bij helpen door bewegen te stimuleren
- Er vindt veel samenwerking met scholen, gemeentes en bedrijven plaats om meer mensen aan het sporten te krijgen en te houden
- Stimuleren van gezonde voeding krijgt in de breedtesport veel minder prioriteit, in de topsport is dit wel een belangrijk aandachtspunt in verband met optimalisering van de prestaties
- Opmerkelijk was dat het Convenant overgewicht bij de meesten onbekend was en dat er intern in de sportwereld ook niet veel over gecommuniceerd wordt
- Naast de goede werkcontacten die alle sportbonden hebben met de directie Sport, is er ook ontevredenheid over de samenwerkingsrelatie met het Ministerie van VWS

103

6.4 Conclusies per setting - school

Panelgesprekken

- De panelleden vinden het goed dat dit gesprek geïnitieerd is. Ze vinden het jammer het Convenant overgewicht niet te kennen
- Panelleden vinden het uitwisselen van elkaars bevindingen en initiatieven zeer interessant
- Het onderwijs lijkt soms wel een vergaarbak van maatschappelijke issues. Overall moeten scholen aandacht aan besteden
- In het geval van overgewicht vinden de gespreksdeelnemers dat ook terecht, op voorwaarde dat de overheid dit mogelijk maakt met geld, faciliteiten en deskundigheid
- Een breed en uitgewerkt gezondheidsbeleid, waarvan goed eten en bewegen deel uitmaakt, ontbreekt op de meeste scholen

104

6.4 Conclusies per setting - school

Panelgesprekken

- De verantwoordelijkheid voor het eten van de kinderen ligt deels bij de ouders, deels bij school. Het is een uitdaging ervoor te zorgen dat deze verantwoordelijkheid een gedeelde verantwoordelijkheid is en geen conflictgebied
- Scholen zijn er wel actief mee bezig om hierin op een vaak heel praktische manier hun weg te vinden, maar in de communicatie met ouders (informatie, gesprekken, ouderavonden) heeft dit slechts een bescheiden plaats
- Scholen maken gebruik van externe organisaties en materiaal voor de invulling van aandacht voor eten en bewegen, maar deze benutting is incidenteel en niet systematisch
- De nieuwe verantwoordelijkheid voor scholen bij de naschoolse opvang biedt nieuwe mogelijkheden voor aandacht voor eten en bewegen

105

6.5 Discussie

Panelgesprekken

- Het werven van deelnemers kostte meer tijd dan tevoren ingeschat. De inzet van de Convenantpartners is echt noodzakelijk om deelnemers te kunnen vinden voor dit soort gesprekken
- Deelnemers aan dit soort gesprekken zijn naar alle waarschijnlijkheid al meer geïnteresseerd in de thematiek. Dit zorgt voor een vertekening in de resultaten. Hierdoor zijn de resultaten niet representatief voor alle intermediairen

106

7 Opinieonderzoek

- 7.1 Doel
- 7.2 Resultaten per setting
- 7.3 Conclusies
- 7.4 Discussie

107

Den Haag, 18 oktober 2007

Schuttelaar & Partners

Evaluatie Convenant overgewicht

NIPD Interview System: TEST

Actions View Help

OK Clear Back

Hieronder wordt een aantal mogelijkheden genoemd waarop de basisschool van uw kind(eren) aandacht kan besteden aan gezond eten en bewegen. Geef per optie aan of dit het afgelopen schooljaar ook zo was op de basisschool van uw kind.

	Voldoende aanwezig	Onvoldoende aanwezig	Niet aanwezig	Meer niet
Gymles (incl. zwenkes)	☒	☐	☐	☐
Speciale lessen \ projecten over sport \ bewegen	☐	☐	☐	☐
Traktatiebeleid	☐	☐	☐	☐
Schoolmelk	☐	☐	☐	☐
Snoepautomaten	☐	☐	☐	☐
Frisdrankautomaten met licht-frisdrank, vruchtendranken, nagere zuivelranken en water	☐	☐	☐	☐
Aandacht voor bewegen tijdens ouderavond	☐	☐	☐	☐

7.1 Doel

Opinieonderzoek

- Middels opinieonderzoek inzicht krijgen in hoeverre de activiteiten van het Convenant overgewicht zijn doorgedrongen in de leefsituatie van Nederlanders
- Deze meting kan tevens dienen als een t=0-meting op het niveau van de consument

109

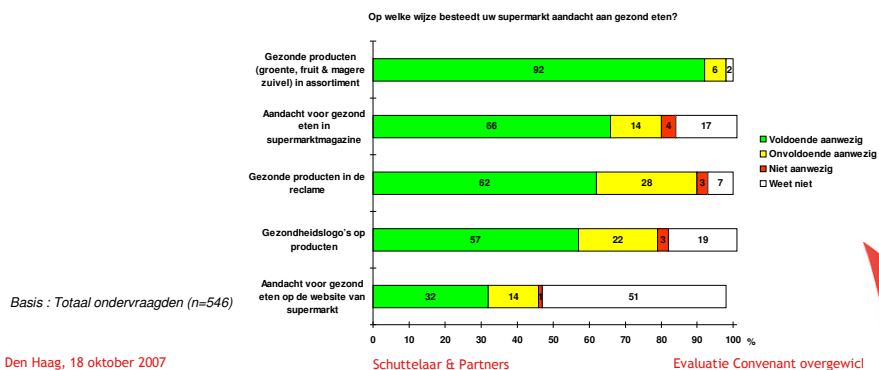
7.2 Resultaten

Opinieonderzoek

110

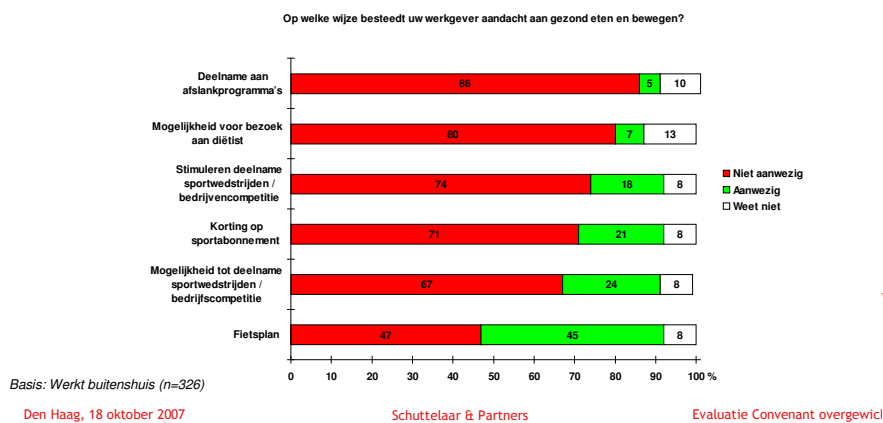
Supermarktaanbod

- 3 op de 5 Nederlanders (61%) vinden dat er in de media veel aandacht is voor gezond eten en bewegen. Bijna een op de tien (9%) vindt dat er *te veel* aandacht is voor deze thema's en 6% vindt dat er (te) weinig aandacht voor is
- De meerderheid van de Nederlanders (92%) vindt dat supermarkten genoeg gezonde producten in het assortiment hebben
- Ruim een kwart van de Nederlanders (28%) vindt dat er onvoldoende gezonde producten in de reclame zijn en 22% van de Nederlanders vindt dat er nog onvoldoende gezondheidslogo's op producten staan

Aandacht van werkgever voor bewegen

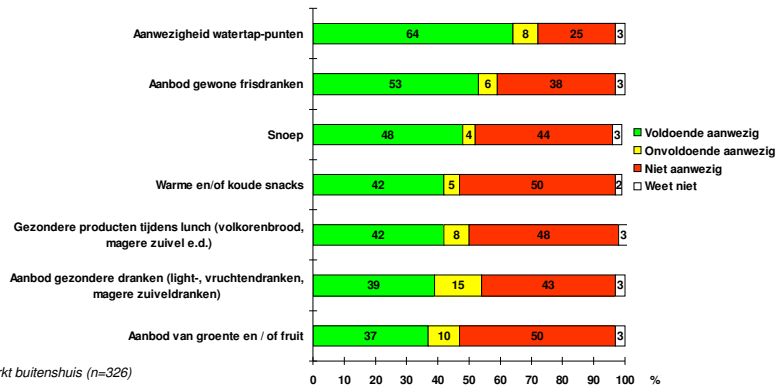
- Minder dan de helft van de Nederlanders die buitenshuis werken (45%), geeft aan dat hun werkgever een fietsplan biedt. Bij een kwart van de werkgevers kan men deelnemen aan een bedrijfscompetitie of sportwedstrijden
- Bij 2 op de 10 werkgevers (21%) is het mogelijk dat het personeel korting op een sportabonnement krijgt
- Er is amper aandacht voor 'gewichtissues' als afslankprogramma's en diëtistenbezoek

Aandacht van werkgever voor gezonde voeding

- Voor 15% van de werkenden is het aanbod van gezonde dranken en voor 10% het aanbod van fruit op het werk onvoldoende aanwezig

Op welke wijze besteedt uw werkgever aandacht aan gezond eten en bewegen?

Basis: Werkt buitenshuis (n=326)

Den Haag, 18 oktober 2007

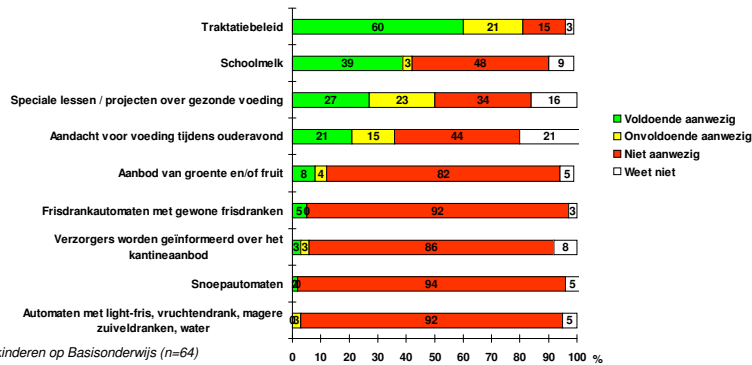
Schuttelaar & Partners

Evaluatie Convenant overgewicht

Aandacht voor gezonde voeding in basisonderwijs

- 3 op de 5 basisscholen hebben een traktatiebeleid; bij circa twee op de vijf scholen wordt er schoolmelk aangeboden
- Er is wordt groente of fruit op aangeboden op basisscholen

Op welke wijze besteedt de school van uw kind(eren) aandacht aan gezond eten?
BASISONDERWIJS

Basis: Heeft kinderen op Basisonderwijs (n=64)

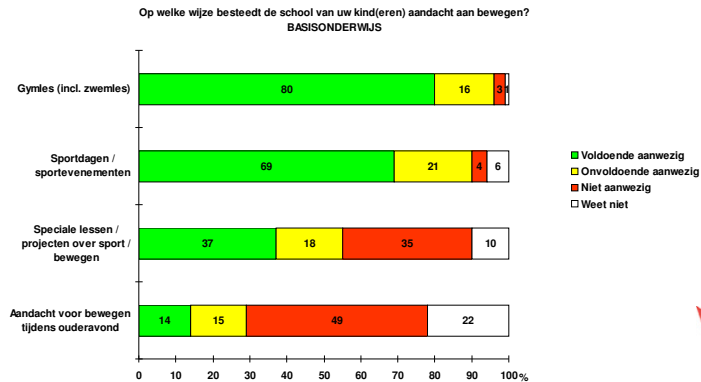
Den Haag, 18 oktober 2007

Schuttelaar & Partners

Evaluatie Convenant overgewicht

Sportaanbod op basisscholen

- Op basisscholen wordt veel aandacht besteed aan gymlessen en sportdagen
- Bewegen staat bij de helft van ouders met kinderen op de basisschool niet op de agenda tijdens ouderavonden

Basis: Heeft kinderen op Basisonderwijs (n=64)

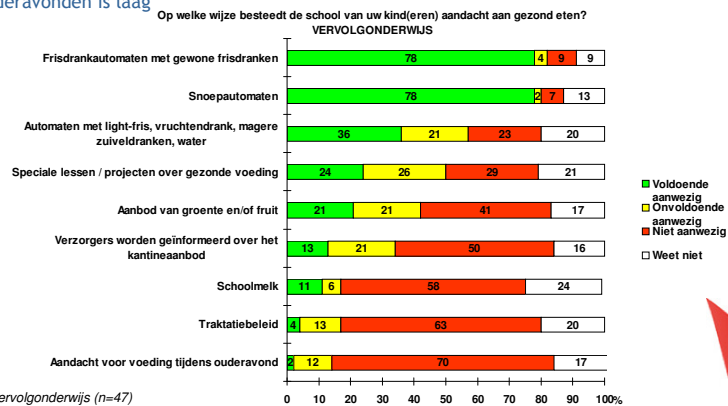
Den Haag, 18 oktober 2007

Schuttelaar & Partners

Evaluatie Convenant overgewicht

Gezonde voeding in vervolgonderwijs

- Een meerderheid van de scholen heeft snoep- en of frisdrankautomaten; een op de vijf scholen biedt fruit aan
- Bij bijna een kwart van de scholen zijn er speciale lessen of projecten over gezonde voeding
- In ruim 1 op de 10 gevallen worden ouders geïnformeerd over het kantineaanbod, aandacht voor voeding tijdens ouderavonden is laag

Basis: Heeft kinderen op Vervolgonderwijs (n=47)

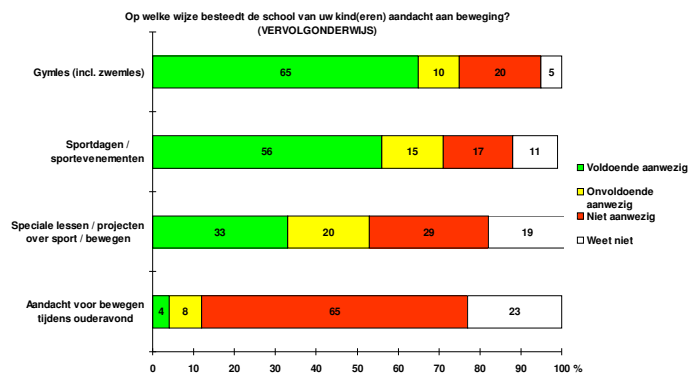
Den Haag, 18 oktober 2007

Schuttelaar & Partners

Evaluatie Convenant overgewicht

Sportaanbod in vervolgonderwijs

- Tweederde van de scholen in voortgezet onderwijs geeft gymles, ruim de helft van de scholen heeft sportdagen. Dit is lager dan in het basisonderwijs
- Er is weinig aandacht voor bewegen tijdens ouderavonden

Basis: Heeft kinderen op Vervolgonderwijs (n=47)

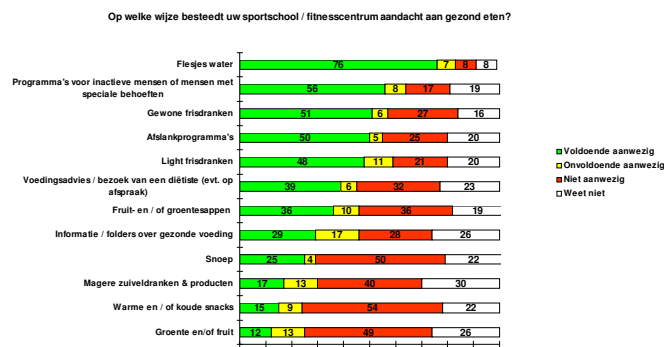
Den Haag, 18 oktober 2007

Schuttelaar & Partners

Evaluatie Convenant overgewicht

Gezonde voeding in fitnesscentra

- 2 op de 10 Nederlanders bezoekt regelmatig een fitnesscentrum / sportschool
- Circa 2 op de 10 sportschoolbezoekers geven aan dat er nog onvoldoende informatie(folders) over gezonde voeding worden geboden, bijna 3 op de 10 sportschoolbezoekers (28%) geven aan dat informatie over gezonde voeding helemaal niet aanwezig is
- Aanbod van groente en fruit is nog beperkt op sportscholen

Basis: Bezoekt regelmatig fitnesscentrum (n=95)

Den Haag, 18 oktober 2007

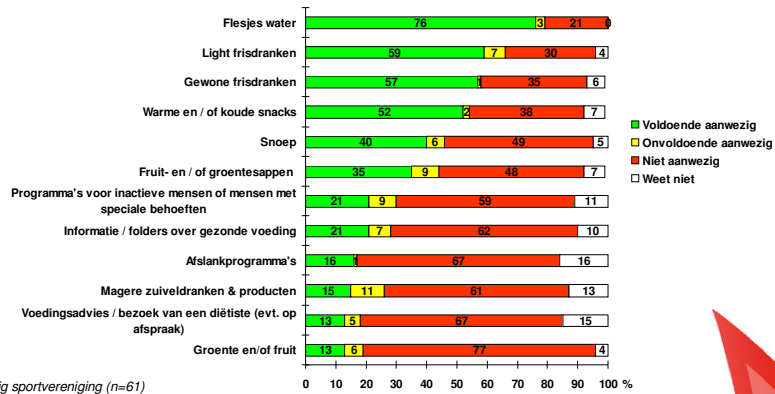
Schuttelaar & Partners

Evaluatie Convenant overgewicht

Gezonde voeding bij sportverenigingen

- 12% van de Nederlanders bezoekt regelmatig een sportvereniging
- Sportverenigingen bieden weinig gezonde tussendoortjes zoals groente, fruit, magere zuivel dranken

Op welke wijze besteedt uw sportvereniging aandacht aan gezond eten?

Basis: Bezoekt regelmatig sportvereniging (n=61)

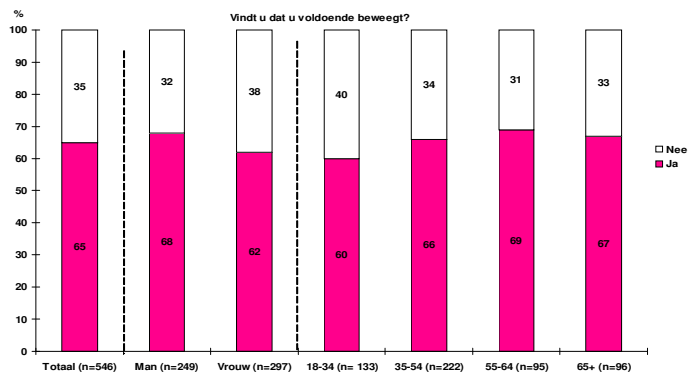
Den Haag, 18 oktober 2007

Schuttelaar & Partners

Evaluatie Convenant overgewicht

Beoordeling eigen gezondheid - bewegen

- 18-34 jarigen vinden het minst van allen dat ze voldoende beweging krijgen

Basis: Totaal ondervraagden (n=546)

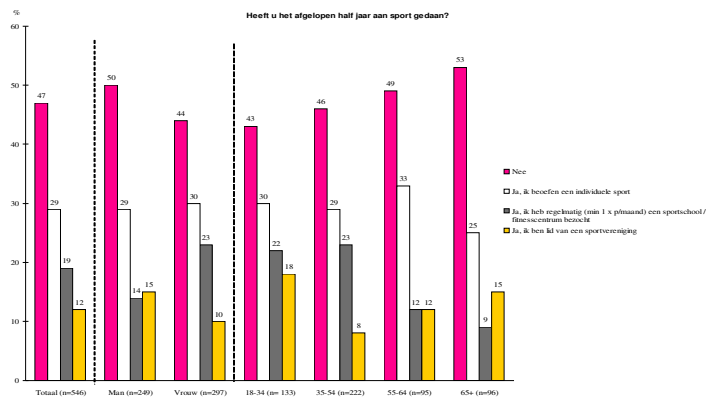
Den Haag, 18 oktober 2007

Schuttelaar & Partners

Evaluatie Convenant overgewicht

Sport beoefenen

- Ruim de helft van de Nederlanders doet aan sport
- Vrouwen (23%) gaan vaker dan mannen (14%) naar de sportschool
- Lager opgeleiden doen veel minder vaak aan sport dan middelbaar of hoger opgeleiden, tevens sporten ouderen ook minder

Basis: Totaal ondervraagden (n=546)

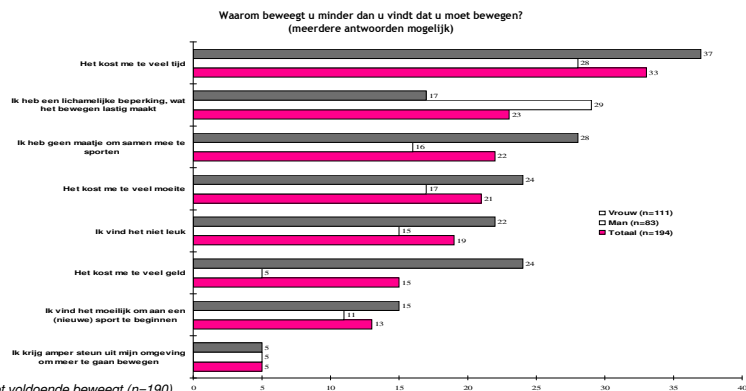
Den Haag, 18 oktober 2007

Schuttelaar & Partners

Evaluatie Convenant overgewic

Meer bewegen?

- Tijd is de meest belemmerende factor voor Nederlanders
- 65% van de Nederlanders vindt dat ze voldoende beweegt
- Jongeren noemen vaker het hebben van geen sportmaatje (36%) en vinden het vaker te veel moeite kosten (31%) en vinden het vaker moeilijk om aan een nieuwe sport te beginnen (22%)
- Een lichamelijke beperking is voor mannen (29%) vaker een reden om minder te sporten dan zij zouden willen

Basis: Vindt dat niet voldoende beweegt (n=190)

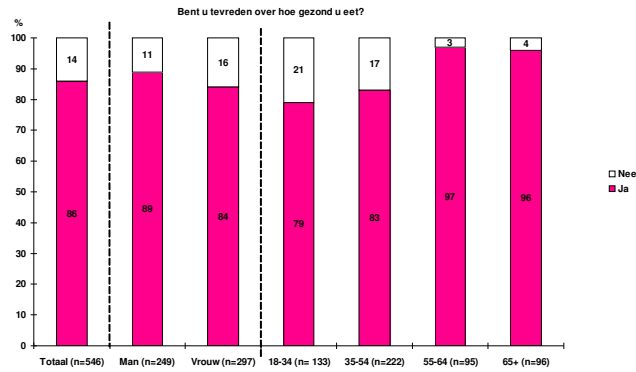
Den Haag, 18 oktober 2007

Schuttelaar & Partners

Evaluatie Convenant overgewic

Beoordeling eigen gezondheid - eten

- Grote meerderheid Nederlanders (86%) is tevreden over hoe gezond zij eten
- 55-plussers zijn vaker dan jongeren tevreden over hun gezonde leefstijl als het om eten gaat
- Mannen zijn iets meer tevreden over hoe gezond ze eten dan vrouwen

Basis: totaal ondervraagden (n=546)

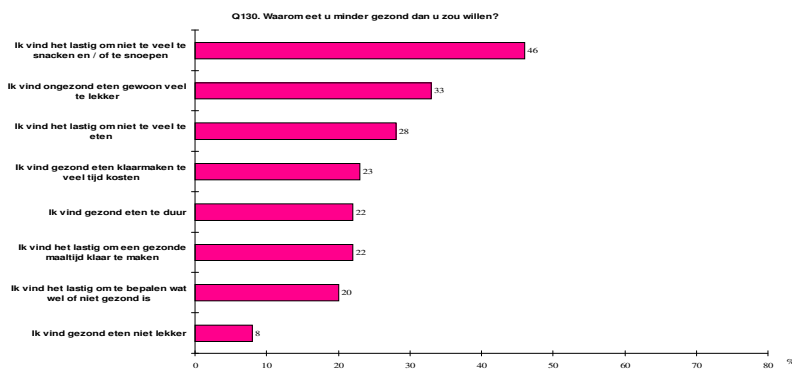
Den Haag, 18 oktober 2007

Schuttelaar & Partners

Evaluatie Convenant overgewicht

Gezonde voeding?

- Eenderde van de Nederlanders die ontevreden zijn over hoe gezond ze eten, vindt gezond eten gewoon veel te lekker
- Een kwart van Nederlanders die ontevreden zijn over eigen voeding vindt het moeilijk om niet te veel te eten

Basis: Is zelf niet tevreden over hoe gezond eet (n=82)

Den Haag, 18 oktober 2007

Schuttelaar & Partners

Evaluatie Convenant overgewicht

7.2 Belangrijkste resultaten op een rij

Opinieonderzoek

Supermarkt

- Nederlanders (92%) vinden dat supermarkten voldoende gezonde producten in het assortiment hebben
- Supermarkten mogen van een kwart van de Nederlanders vaker gezonde producten in reclame doen

Werk

- Werkgever kan naast fietsplan (45%) ook korting op sportabonnementen en meer gezonde tussendoortjes bieden
- Op het werk is het aanbod minder gezonde tussendoortjes groter dan gezonde tussendoortjes

School

- Op scholen kan tijdens ouderavonden meer aandacht besteed worden aan gezond eten en beweging
- Het beweegaanbod op basisscholen is hoger dan bij vervolgonderwijs
- In vervolgonderwijs heeft ruim driekwart van de scholen snoep- en frisdrankautomaten staan

125

Den Haag, 18 oktober 2007

Schuttelaar & Partners

Evaluatie Convenant overgewicht

7.2 Belangrijkste resultaten op een rij

Opinieonderzoek

Sport & bewegen

- Ruim de helft van de Nederlanders zegt minimaal 1 keer per maand te sporten
- Bij fitnesscentra kan meer informatie gegeven worden over gezonde voeding
- Sportverenigingen bieden weinig speciale programma's voor inactieve mensen of mensen met beperking

Voeding en bewegen

- Ruim 60% vindt dat men voldoende beweging krijgt
- Tijd is de belangrijkste belemmering om meer te bewegen
- Grotere meerderheid van de Nederlanders is tevreden over hoe gezond zij eten
- Een kwart van de Nederlanders die niet tevreden is over eigen eetpatroon vindt het moeilijk om niet te veel te eten
- Meer voorlichting over voeding die gezond én lekker is en over aanbevolen hoeveelheden

126

Den Haag, 18 oktober 2007

Schuttelaar & Partners

Evaluatie Convenant overgewicht

7.3 Discussie

Opinieonderzoek

- Bij een vragenlijstonderzoek is de kans groot dat mensen sociaalwenselijk antwoorden
- Bij de vragen over scholen zijn de respondenten de ouders; de juistheid van de antwoorden hangt dus af van wat zij weten van de school van hun kinderen

127

8 Discussie

- Door beschikbare middelen is een aantal keuzes gemaakt en bleek het niet mogelijk om bepaalde interessante groepen intermediairen te betrekken in deze evaluatie
 - Het gaat dan bijvoorbeeld om zorg, gemeentes en horeca
- De vier methoden van onderzoek (deskresearch, webenquête, panelgesprek en opinieonderzoek) hebben een diversiteit aan onderzoeksgegevens opgeleverd voor de vier settings. S&P heeft deze resultaten geïntegreerd tot een totaalbeeld
- De werving van professionals voor panels is lastig, zeker als het thema niet de kerndoelstellingen van hun werk raakt
 - Dit bleek in deze evaluatie vooral te spelen bij de setting retail en werk

128

8 Discussie

- Voor het welslagen van deze evaluatie, en met name het kunnen volgen van de onderzoeksopzet, was een goede samenwerking met het Convenantbureau en medewerking vanuit de Convenantpartners noodzakelijk
 - Bij de retail is dit onvoldoende gelukt en dit maakt de resultaten dan ook onvoldoende vergelijkbaar met de andere settings. Dat is een gemiste kans
- De uitkomsten van de panelgesprekken en de webenquêtes zijn niet representatief; het zijn met name mensen die geïnteresseerd zijn in de thematiek, die de webenquête hebben ingevuld dan wel hebben meegedaan aan een panelgesprek
 - Dit betekent naar alle waarschijnlijkheid dat de huidige resultaten een positiever beeld geven dan in werkelijkheid het geval is

129

9 Eindconclusies

- 9.1 per setting
- 9.2 algemeen

130

* = de genoemde percentages zijn afkomstig uit de webenquête

9.1 Per setting - retail

Eindconclusies

- Het aanbod in de supermarkt maakt de gezonde keuze voldoende mogelijk
- In de presentatievorm (inrichting, aanbiedingen) en het informeren van de consument zijn nog slagen te maken
- De indruk bestaat dat het bevorderen van de gezonde keuze succesvoller is bij voldoende marge op producten

131

9.1 Per setting - werk

Eindconclusies

- 78%* van de werkgevers heeft geen beleid op overgewicht
- 32%* geeft aan geen activiteiten op het gebied van gezonde voeding te hebben en voor bewegen ligt dit percentage op 29%*
- Werkgevers kiezen vooral voor de meest praktische activiteiten
 - Het bedrijfsfietsenplan scoort daarbij het hoogste
- Het aanbod van 'gezondere' producten tijdens de lunch, 'gezondere' dranken in automaten en het groente- en fruitaanbod is laag op de werkvloer
- Overgewicht lijkt niet echt te leven bij werkgevers als thema om actief mee aan de slag te gaan

132

9.1 Per setting - sport

Eindconclusies

- 86%* heeft geen beleid op overgewicht
- Het aanbod in kantines van fitnesscentra en sportverenigingen bestaat vooral uit dranken, snacks en snoep en dit aanbod is de afgelopen twee jaar in een beperkt aantal gevallen gezonder geworden
- Omdat men gezelligheid een belangrijk aspect van sport vindt, lijkt er weinig ruimte om 'ongezonde' producten te mijden uit de kantine, maar wel om het aanbod in de kantine 'gezonder' te maken
- Informatie over gezonde voeding ontbreekt in veel gevallen
- Fitnesscentra bieden vaker afslankprogramma's aan dan sportverenigingen

133

9.1 Per setting - school

Eindconclusies

- 68%* van de scholen heeft geen beleid op overgewicht
 - hiermee is school de setting met het hoogste percentage beleid
- Op school gebeurt er al veel op de thema's voeding en bewegen
- Basisscholen doen al veel aan sport / bewegen en voeding; beide percentages liggen boven de 80%*
 - bij voeding gaat het name om traktatiebeleid, aandacht in lesaanbod en schoolmelk
 - bij bewegen & sport gaat het om een veelheid aan activiteiten
- In het vervolgonderwijs is het aanbod aan (fris)dranken en snoep ruim in vergelijking met het aanbod aan 'gezondere' producten
- Het informeren en betrekken van ouders bij de thema's gezonde voeding en bewegen vindt weinig plaats

134

9.2 Algemeen

Eindconclusies

- Het meten op niveau van de intermediairen heeft veel bruikbare resultaten opgeleverd over hoe er in de praktijk wordt omgegaan met het thema overgewicht, eten en bewegen en welke verbeterpunten er zijn
- De incidentie van overgewicht bij volwassenen wordt onderschat en bij kinderen overschat
- Het overgrote deel van de volwassenen is tevreden over het eigen eet- en beweegpatroon, respectievelijk 80% en 60%
- Overgewicht en de thema's gezond eten en bewegen leven binnen de samenleving; de media besteden er veel aandacht aan
- De activiteiten op dit gebied vinden erg versnipperd en adhoc plaats
- Weinig intermediaire organisaties ontwikkelen (integraal) beleid op overgewicht
- Intermediairen maken bij hun activiteiten weinig gebruik van landelijke voorlichtingsorganisaties

135

9.2 Algemeen

Eindconclusies

Wat hebben de Convenantactiviteiten opgeleverd?

- De bekendheid van het Convenant is gering
 - het was een bewuste keuze om hier niet in te investeren
- Een veelheid aan activiteiten is ontwikkeld
 - de bekendheid van de activiteiten is redelijk
 - de deelname aan de activiteiten is beperkt
- De aandacht in de media voor overgewicht en gezonde leefstijl is groot
- De basiskennis over overgewicht is aanwezig bij de intermediairen
 - bij consumenten is het kennisniveau niet gemeten
- Algemeen kan gezegd worden dat:
 - de aanpassing van de omgeving om de gezonde keuze mogelijk en makkelijk te maken in beperkte mate is gerealiseerd
 - de eerste stappen zijn gezet, onder andere door meer gezonde keuze opties in het aanbod in supermarkt, sport- en bedrijfskantines
 - de intermediairen in actie beginnen te komen

136

9.2 Algemeen

Eindconclusies

Belemmerende factoren

- De afstand tussen praktijk van intermediairen en het beleid en de ambities van het Convenant is groot
- Onvoldoende probleemeigenaarschap: de doelstellingen van het Convenant vinden slechts beperkt aansluiting bij de organisatiedoelstellingen van de intermediairen en hun belevingswereld
 - de intermediairen die nu actief met overgewicht bezig zijn, doen dit vanuit idealisme en niet omdat overgewicht één van hun kerntaken is
- In alle settings loopt men aan tegen bezorgdheid over beperking van de keuzevrijheid (betutteling)
- Communicatie over overgewicht kan makkelijk leiden tot afweer i.p.v. actie
- De overheid is niet consequent in het stimuleren van beter eten en meer bewegen
- Overgewicht / obesitas heeft een negatieve klank

137

10 Aanbevelingen S&P

- Het Convenant overgewicht is een waardevol samenwerkingsverband dat er toe heeft bijgedragen dat momenteel veel activiteiten plaatsvinden
- Wij denken dat er meer uit dit samenwerkingsverband valt te halen
 - Om de doelstellingen van het Convenant te halen is intensivering van de activiteiten nodig
- Wij constateren het volgende:
 - Door te werken met koepelorganisaties zijn er veel schakels tussen het Convenant en de intermediairen
 - dit zorgt ervoor dat de 'sense of urgency' - die duidelijk gevoeld wordt door het Convenant zelf - afneemt
 - Daarnaast is er beperkt raakvlak tussen de doelen van het Convenant en de organisatiedoelstellingen van de intermediaire organisatie; voor hen is overgewicht geen kernthema

138

10 Aanbevelingen S&P

- Om het unieke karakter van het Convenant overgewicht zo goed mogelijk te benutten, stellen we het volgende voor:
 - Investeer in argumentatie dat de preventie en bestrijding van overgewicht raakt aan de kerndoelen van de organisaties waarin de intermediairen opereren
 - bv. beter eten en meer bewegen leidt tot beter presteren op school, in werk, in sport
 - Stimuleer dat intermediairen de stap maken van activiteiten naar beleid op overgewicht
 - Investeer in bezieling onder partners en intermediairen
 - het model van een maatschappelijke beweging biedt hiertoe mogelijkheden

139

10 Aanbevelingen S&P

Kenmerken van een maatschappelijke beweging:

- Landelijke bekendheid en aantrekkelijkheid:
 - een 'club waar je bij wilt horen'
- Een actief persbeleid:
 - om bekendheid en imago te vergroten
 - om invulling van het thema in de publieke opinie bij te sturen
 - om te enthousiasmeren en negatieve signalen, zoals betutteling, te weerleggen
- Een aantal ambassadeurs en / of 'endorsing celebrities' voor specifieke sectoren en doelgroepen

140

10 Aanbevelingen S&P

- Voeding: het productaanbod in retail ziet er redelijk goed uit nu; het is aan te bevelen om nu vooral te investeren in het aanbod in de andere settings en in het beïnvloeden van de consumentenkeuze (communicatie, advies)
- Bewegen: maak gebruik van aansluiting bij de huidige klimaatdiscussie (bv. fietsen naar school, werk e.d.)

141

Eindevaluatie

- Zorg voor een goede registratie van bereik en effecten en voor goede evaluaties van afzonderlijke activiteiten
- Overweeg bij de eindevaluatie om ook te kijken naar de andere intermediairen: zorg (1e lijn en verzekeraars), horeca en gemeentes
- S&P adviseert de gehanteerde onderzoeksopzet te gebruiken bij de eindevaluatie en te koppelen aan representatief onderzoek onder intermediairen

Bijlagen

- 1 Overzicht projecten Convenant overgewicht per setting
- 2 Literatuurlijst deskresearch
- 3 Vragenlijst webenquêtes per setting
- 4 Gespreksrichtlijnen panelgesprekken
- 5 Verslagen panelgesprekken
- 6 Vragenlijst opinieonderzoek
- 7 Presentatie resultaten opinieonderzoek TNS NIPO

142

Colofon

- Dit onderzoek is uitgevoerd in opdracht van het Convenantbureau overgewicht door:
- Schuttelaar & Partners
Zeestraat 84
2518 AD Den Haag

t 070 318 44 44
f 070 318 44 22
info@schuttelaar.nl
www.schuttelaar.nl
- Auteurs:
Rutger Schilpzand
Ilse Straver
Michelle Van Roost

143